

Een Dominicaan tussen het Bronsgroen Eikehout

*"Uw spreken zij steeds innemend,
met een vleugje zout erbij,
zodat gij iedereen
het juiste antwoord weet te geven."*

Kol. 4,6

-Gedachtenisprentje van mijn wijding, juli 1962

*"Ik weet niet of het allemaal precies zo is gegaan,
maar het is in ieder geval de waarheid."*

Moeder die vertelt over haar jeugd in de film;
"La notte di San Lorenzo"

Venlo, februari 1991 Hubert Gulickx O.P.

Een vertelling die handelt over mijn leven en werken als Dominicaan in Venlo en die als volgt is ingedeeld:

- I Van het Albertinum naar Mariaweide
- II Het rijke dominicaanse leven onder zes prioren
- III Over biechthoren en pastoraal
- IV Leren kan slechts in vrijheid.- Over het onderwijs
 - Rijks H.B.S.
 - Middelbare Tuinbouwschool
 - De sociale school van het N.K.V.
 - De Middelbare beroepsopleiding Sociale Dienst
 - De Kleuterleidsteropleiding - De Klos
- V De kloosterhof ontsloten voor huwelijk, vriendschap, erotiek en sexualiteit.
- VI Van pater Dominicaan tot rooie pater.
- VII Dominicaanse vroomheid tussen het bronsgroen eikehout.

Met dank aan Jan Beumer die de vertelling in de grondverf las en beoordeelde en aan Bona Latour die de drukproeven las.

Verder dank ik Piet en Karl die mij aan het vertellen op papier hebben gezet en aan allen die door het lezen naar mij willen luisteren. Vooral die mij dierbaar zijn en die ik met name noem of die tussen de regels weten dat ik hen een warm hart toedraag.

Een Dominicaan tussen het Bronsgroen Eikehout

Op 19 augustus 1963 kwam ik in Venlo aan, met een busje gebracht. Ik was in het klooster 'Mariaweide' benoemd door provinciaal Frans van Waesberge. Die had mij op de voor hem typische wijze gezegd: "Hub, in Venlo vragen ze een oude jonge pater want daar is een zware biechtstoel. De rest wat je daar te doen staat zullen ze je daar wel vertellen."

Nu had ik, op gezag van Wim Driessen, prior van bet Albertinum, in Venlo al retraite gehouden, want ik moest met die verplichte retraite klaar zijn in verband met een benoeming.

Tijdens die retraite had ik al veel biecht gehoord in de kerk van Mariaweide. Wat het biechthoren betreft was ik al een beetje ingewijd, maar wat mij verder te wachten viel stond nog in de sterren geschreven. Maar, zoals het een jonge oude pater betaamt, was ik bereid om alles te doen wat voor handen kwam, want ik had er 8 jaar studie opzitten. Dan wil je wel eens laten zien dat je de opgedane kennis in praktijk kunt brengen.

Comtemplata aliis tradere heet dat in onze orde.

Nu zijn we 27 jaar verder. Het bestuur van onze provincie heeft mij de opdracht gegeven om te verhalen wat ik in die afgelopen jaren in Venlo heb meegemaakt. En heb afgebroken, want als je iets mee-máák dan vallen er spaanders!

Nadat ik mijn schrijfpdracht had gekregen begon ik er direct zin in te krijgen. Mijn verhaal moest dienen tot "leringhe ende vermaak".

De lezers moesten er wat van opsteken. Hoe was de geschiedenis van de kerk in die jaren in Limburg verlopen, wat had ik als dominicaan in Venlo beleefd, hoe zat het in die tijd met ons klooster Mariaweide, een vergeten uithoek van onze provincie? Hoe zat het met de bisschopsbenoeming van Gijsen die in 1972 zoveel beroering bracht? Hoe hadden wij als dominicanen daarop gereageerd, wat had die benoeming voor gevolgen?

Kortom een episode van de kerkgeschiedenis beschrijven zoals ik die had ervaren. Toch een bewogen geschiedenis in een tijd dat ook de maatschappij revolutionair veranderde.

Daar is iets van te leren maar ook tot vermaak. Wat niet lachend kan gezegd worden is de waarheid niet, heb ik meerdere malen verkondigd. Een prettig geschreven verhaal hoeft de waarheid niet tekort te doen.

Bovendien is er al genoeg leed in de wereld. Daar moet geen droef verhaal aan worden toegevoegd.

Denk echter niet dat wat anekdotisch door mij wordt verteld daarom minder serieus bedoeld zou zijn. Wat ik terugblikkend beschrijf kan wel, gelezen in het begin van de negentiger jaren, als een vrolijk verhaal overkomen. Maar in de tijd dat het zich afspeelde was het voor mij of voor anderen bittere ernst.

Ik wil mijn verhaal vertellen onder verschillende optieken. Dat worden dan hoofdstukken. Dat vind ik nodig omdat ik mij in Venlo met verschillende taken heb beziggehouden. Van het een kwam het ander.

Voor vele taken had ik tijdens mijn opleiding geen passende vaardigheid opgedaan. Dat moest ik doende leren en daarbij werd ik dan geholpen door deskundigen en door literatuur.

Het eerste hoofdstuk noem ik: "Van het Albertinum naar Mariaweide". Daarin wil ik vertellen met welke geestelijke bagage ik in Venlo arriveerde als oude jonge pater en hoe de leefwereld in Mariaweide volkomen verschilde van die in het Albertinum. Bij een soortgelijke overgang van, laat ons zeggen, van theorie naar praktijk, wordt in onze dagen gepraat over opvang, begeleiding, supervisie en noem maar op. Daarvan was in 1963 nog geen sprake of in een geringe mate.

Het tweede hoofdstuk krijgt als titel mee: "Het rijke dominicaanse leven onder zes prioren". Dat beschrijft de leefwereld in de communititeit van Mariaweide zoals ik die heb ervaren vanaf mijn komst tot heden. En hoe ik al die jaren een vreemde dominicaanse eend was in de kloostervijver Mariaweide.

Hoewel het geven van onderwijs mijn hoofdtaak was in Venlo geef ik er toch de voorkeur aan om het derde hoofdstuk te noemen: "Over biechthoren en pastoraal". Dat komt omdat het "biechthoren" voor mij als dominicaan en voor mijn werk de meest ingrijpende gevolgen had. Ik moest mijn hele theologie en moraal her-ijken en ik bleef niet ongevoelig voor wat al de mensen mij vertelden.

Het vierde hoofdstuk gaat over het onderwijs. En over de jeugd die onderwijs "geniet". Terwijl ik betrokken was bij het onderwijs in velerlei vormen kwam de Mammoetwet van Cals door de Kamer en volgde daarna de ene verandering op de andere. Het godsdienstonderwijs, de catechese, en de catechetiek, stonden al die jaren onder druk. Zowel van boven, de bisschoppen, als van onderen, de jeugd. Daartussen de ouders die steeds meer inspraak kregen.

In het vijfde hoofdstuk wil ik het gemeenschapsleven in het klooster behandelen, samen met huwelijk, vriendschap, erotiek en seksualiteit. Na lang overwegen heb ik daar de volgende titel voor gevonden: "De kloosterhof ontsloten voor huwelijk, vriendschap, erotiek en seksualiteit."

Die titel spreekt, met wat uitleg, voor zichzelf. De uitleg is wel nodig, want anders zou de onvermoede lezer gaan denken dat Mariaweide van een klooster is verworden tot een tuin der lusten.

Zo is het niet. Wel is het zo dat Mariaweide, in 1962 geopend als een modern klooster, bij mijn komst een streng afgesloten slot had. In het hart van het klooster mochten geen vrouwen komen. Er was zelfs een biechtstoel die via een ingewikkelde trap op en een trap af vanuit de spreekkamers was te bereiken om daarin de vrouwen de biecht af te nemen.

De huwelijksmoraal veranderde in de zestiger jaren en dat bracht met zich mee dat er verloofdencursussen werden gegeven. Als er in een parochie een paartje zich aandiende met het verlangen te trouwen dan werd dit verlangen via Mariaweide gekanaliseerd. Ik heb aan die cursussen meegewerkt.

In het hoofdstuk "Biechthoren en pastoraal" vertel ik hoe ik met homoseksuelen in contact kwam. Vandaar "vriendschap", al blijft die vriendschap natuurlijk niet beperkt tot homoseksuelen.

Ook de lessen wijsgerige antropologie die ik gaf aan de Katholieke Leergangen brachten met zich mee dat ik mij moest verdiepen in menselijke relaties, erotiek en seksualiteit.

De denkstof die zowel de mensen die in pastorale contacten bij mij kwamen, aandroegen als ook de studie om les te kunnen geven, veranderden mijn kijk op huwelijksrelaties, vriendschapsrelaties en op de erotiek en de seksualiteit die daarmee samengaan. Ik tracht in dit vijfde hoofdstuk de ruimte te vinden om die veranderende kijk en dat veranderende denken in de loop der jaren weer te geven.

Ik denk dat er na deze hoofdstukken andere volgen maar dat moet al schrijvende nog uitgevonden worden.

Het voorgaande beschouw ik als een inleiding en nu ga ik aan de slag. Op hoop van zegen van de lezers.

I VAN HET ALBERTINUM NAAR MARIAWEIDE

Op 19 augustus 1963 werd heel mijn hebben en houden, verzameld in 8 jaar kloosterleven, opgeladen in een autobusje en ik naast de chauffeur vertrok naar Venlo. Ik was 37 jaar, een opmerkelijke leeftijd voor een pater die pas een jaar was gewijd. Om dat duidelijk te maken zal ik eerst mijn levensgeschiedenis vertellen tot aan die dag.

Niet te uitgebreid, maar toch wel zo dat ik ernaar kan verwijzen als dat te pas komt. In het verhaal over hoe het mij in Venlo verging.

Ik ben geboren in Baarle-Hertog, de bekende Belgische enclave in Nederland. Ik was de achtste van negen kinderen, zoon van een bakker-kruidenier. Als kind voelde ik mij Belg. Ik ging naar de Belgische bewaarschool van de zusters franciscanessen van Herentals. Daarna naar de jongensschool van de gemeente. Meester Slockers, de hoofdonderwijzer, was aan den IJzer geweest tijdens de Eerste Wereldoorlog. Op 12 mei gingen wij met de hele school naar Zondereigen, een gehucht van Baarle-Hertog, om daar de enig gesneuvelde van ons dorp te herdenken. Als er verkiezingen waren in België mocht mijn vader niet naar de stembus die op het gemeentehuis stond, tegenover ons huis. In de middagpauze van de dag dat het stemmen was in België - altijd op zondag - mocht ik wel worstenbroodjes en koffie brengen naar het stemlokaal. Dat was bestemd voor de opzieners van de stemming en daar zat ook een socialist onder die van de stad Turnhout kwam. Ik meende dat ik die godvergeten socialist wel zou kunnen onderscheiden van de katholieken en de liberalen die ook een stembusopzichter hadden. Maar dat lukte niet. Wel kwam ik er zo achter dat mijn vader en moeder Nederlanders waren en dat ik dat dus ook was.

Omdat ik volgens meester Slockers goed kon leren en omdat ik, dicht bij de Belgische kerk wonend, vanaf mijn achtste jaar misdienaar was, kwam de pastoor tegen mijn vader vertellen dat er in mij misschien wel een toekomstige priester schuil ging.

Voor de aardigheid wil ik nog vermelden dat in 1936 pastoor Maes een priesterjubileum vierde en van de parochianen een glas-in-loodraam kreeg aangeboden. Daarop stond de pastoor afgebeeld, en aan zijn voeten knielde ik als misdienaar.

Volgens de parochianen was ik veel beter herkenbaar dan de pastoor. Omdat ik in dat raam gestyleerd was met engelachtige krullen lag de roeping tot priester in de lijn van verwachting. Omdat mijn beeltenis een

kerkraam sierde, een voorrecht dat doorgaans alleen gecanoniseerde heiligen ten deel viel, zou dat wel eens een voorteken kunnen zijn van een verheven loopbaan.

Helaas brandde de kerk op 2 oktober 1944, bij de bevrijding van Baarle door de Polen, tot op de grond toe af. Vergeefs heb ik nog gezocht naar de restanten van mijn beeltenis in glas. Zie deze gebeurtenis maar als een aanwijzing dat ik niet zou opgroeien tot een heilige die de kerk zou sieren.

Wat uit het verhaal over mijn leven en werken in Venlo ook zal duidelijk worden.

In Baarle-Hertog kon een jongen die roeping voelde voor het priesterschap pater worden of pastoor, religieus of wereldheer. Wilde hij pater worden of pastoor dan ging hij naar een of andere apostolieke school. Vanuit Baarle werden er een stuk of zes pater van de Heilige Harten, de Picpussen. Gefascineerd door het voorbeeld van Damiaan de Veuster, de held van Molakai, apostel van de melaatsen.

Maar ik vond het toch veiliger om naar het Klein-Seminarie van Hoogstraten te gaan. Daar kon je, hoewel het een priester-opleiding betrof, ook nog andere wegen inslaan. Het diploma van de grieks-latijnse humaniora maakte de weg vrij voor alle hogere studies.

Zo ging ik naar Hoogstraten, doorliep alle klassen tot en met de retorica.

In 1946 sloot ik er mijn studies af en op de prijsuitdeling kreeg ik van een bisschop een laurierkroon op de hardos gedrukt omdat ik zo'n voorbeeldige student was. Die kroon had ik meer te danken aan mijn populariteit vanwege mijn toneelspelen dan aan mijn voorbeeld in de harde werkelijkheid van het kostschoolleven.

Ik had altijd goed mijn best gedaan, was geen held in het uithalen van deugnietenstreken en in mijn achterhoofd had ik altijd de woorden van mijn vader onthouden. Hij zei, toen ik naar Hoogstraten ging. "Wij werken hier en jij moet daar ook hard werken."

De mogelijkheid van een jaar overdoen is nooit in mijn hoofd opgekomen want dat zou het einde van mijn studie betekend hebben.

Mijn vader en moeder waren mij met de bakkerskar komen afhalen na de prijsuitdeling. Zo kwam ik dan, een jaar na de verschrikkingen van de oorlog, in Baarle-Hertog terug.

Gelauwerd en met een diploma op zak waarboven in naam van de Koning der Belgen werd meegedeeld dat ik de grieks-latijnse humaniora met goed gevolg had doorlopen en dat ik geschikt was voor een hele serie hogere studies.

Bij mijn ouders was er de onuitgesproken teleurstelling dat ik geen pastoor wilde worden. Mijn biechtvader, de Geerts zoals wij hem noemden, had wel tegen mij gezegd dat ik voor het priesterschap heel geschikt was. Ik antwoordde hem dat ik wilde kiezen. Dat kiezen verschillende mogelijkheden veronderstelde en dat ik er door mijn opleiding in Hoogstraten maar één kende.

Nu moet ik er wel bij zeggen dat ik al een paar jaar verliefd was tot over mijn oren. Een verliefdheid die nog onuitgesproken was, maar des te meer aanwezig. Later in dit verhaal zal ik daar nog op terugkomen.

Thuis waren er geen middelen om verder te studeren. Dus moest ik maar zien om met dat, in de ogen van mijn familie waardevolle diploma, aan het werk te gaan. Zelf voelde ik heel sterk dat ik nog te weinig intellectuele inhoud had en dat ik verder moest studeren. De mogelijkheden waren beperkt. Het zou alleen vanuit Baarle-Hertog kunnen gebeuren en ik moest zelf voor de kosten zorgen.

Ik ontdekte dat in Tilburg een Economische Hogeschool was. Die kon ik met de bus van Baarle-Nassau bereiken.

Hoewel ik niet wist wat debet of credit was, laat staan wat economische wetenschappen inhielden, meldde ik mij aan.

De minister van onderwijs in Nederland bevestigde, op mijn verzoek, dat mijn diploma van Hoogstraten voldoende was.

Wel moest ik vóór ik het propedeutisch examen kon afleggen het programma van boekhouden en handelsrekenen, zoals dat op een H.B.S. werd gegeven, bestuderen en er een examen in afleggen.

Zo werd ik student in Tilburg. Om schoolgeld te verdienen smokkelde ik sigaretten en nylonkousen naar die stad. Daar was in die armoedige tijd na de oorlog en vóór het Marshall-plan in werking trad, veel vraag naar.

Na de ontgroening werd ik lid van het studentencorps.

Ik speelde mee met het studententoneel dat voor het eerst na de oorlog weer een uitvoering gaf in de stadsschouwburg.

Ik voelde mij, met mijn, Vlaams accent, temidden van de studenten niet altijd even gelukkig als de lezers van dit verhaal zouden denken. De huidige voorzitter van de eerste kamer, Steenkamp, was een jaargenoot

en het knapste jongetje van de eerstejaars. Door het toneel ontmoette ik ook Norbert Schmelzer die toen voor zijn doctoraal stond.

Harrie Noteboom, de rekenaar in de beruchte nacht van Schmelzer, was toen ook student. Dat bleek pas in 1990 toen wij, in een bus vanuit Venlo op weg naar de acht-mei-manifestatie in Zwolle, naast elkaar kwamen te zitten. Ik zal daar in een hoofdstuk "Politieke Activiteiten in Venlo" op terugkomen. Zo is er, al schrijvende, weer een hoofdstuk bijgekomen.

Ik kreeg les in filosofie van pater Weve, dominicaan, die altijd in habijt op de colleges verscheen. Ik kon toen nog niet vermoeden dat ik later zelf het habijt van de orde zou dragen.

Nadat ik boekhouden, handelsrekenen en mijn propedeuse had gehaald kreeg ik in Rotterdam een betrekking aangeboden.

Ik ging daar werken in een import- en exportzaak, gelegen aan de Eendrachtsweg. In die grote stad werd ik wereldwijzer maar in mijn hart bleef ik de jongen van het dorp.

Na twee jaar Rotterdam ging ik in Breda werken. In het boekhoudbureau van een oom. Ik richtte ook, met zijn geld, een handelsbedrijf op. Novimex, Netherlands Overseas Import en Export Company. Een mooie naam maar ik heb er alleen een destijds toegewezen contingent naaimachines uit Japan geïmporteerd.

Intussen had ik verkering gekregen, maar die jeugdliefde bloeide dood na twee jaar. Zoekend naar geluk dat maar niet wilde komen leerde ik een meisje kennen uit Tilburg.

Tijdens die verkering kwam het plan in me op dat ik priester wilde worden. In de Maasbode stond een advertentie. "Rozenkranskruistocht" met de naam Pater Linnebank O.P.

Die naam kwam bij mij over alsof de drager ervan een wijs en geleerd man zou zijn. Die mij raad kon geven over de roeping die ik meende te voelen. Ik schreef hem een brief.

Een paar dagen later kwam het antwoord. Pater Linnebank schreef dat ik contact moest opnemen met Pater Biezeno, de novicemeester, die in Huissen, Gelderland verbleef in een klooster.

Pater Biezeno nodigde mij uit om eens naar Huissen te komen voor een gesprek. Dat kon voor mij alleen op een zondag gebeuren en niemand mocht er iets van weten. Wel mijn meisje, die moest ik inlichten.

Want in plaats van op een zondag naar haar toe te gaan, wat iedereen thuis aannam, ging ik naar de Stadsdam 1 in Huissen.

Toen ik 's avonds in Tilburg terugkwam stond mijn meisje mij op te wachten. Ik zei tegen haar dat ik de sterke indruk had dat ik verkocht was. Dat ik dominicaan zou worden. Zij snapte er weinig van.

Omdat pater Biezeno inlichtingen ging inwinnen over mijn handel en wandel kwam ook de superior van het seminarie in Hoogstraten van mijn plannen op de hoogte. Die vertelde het nieuws door aan een student van Baarle-Hertog. Zo gebeurde het dat mensen in de winkel aan mijn moeder vertelden: "Julie Hub gaat pater worden". Mijn moeder antwoordde: "Dat kan niet want hij heeft verkering in Tilburg".

Zo nam het gehoor geven aan mijn roeping een snelle vaart. Die snelheid werd gestopt door provinciaal Janssen die mij meedeelde dat ik moest wachten met intreden tot september 1955. Mijn plan om met de stille trom te vertrekken uit Baarle-Hertog en iedereen voor een voldongen feit te stellen ging niet door. Dat jaar wachten verliep tegen mijn verwachting in zeer goed. Ik beëindigde mijn verkering, bleef werken op kantoor en in de bakkerij. De ophef die het nieuws van mijn besluit onder vrienden en vriendinnen had verwekt ebde weg.

Freddy Govaerts, een vriend waarmee ik optrok als een onverbonden Siamese tweeling, bleef sceptisch, maar legde zich erbij neer dat ik naar het klooster zou gaan.

Zo kwam dan de 8ste september 1955. Mijn zus Martha, waarmee ik een sterke band had, mocht mij naar Arnhem vergezellen. Daar wachtte het afscheidsdiner met twintig medenovicen waarvan ik er maar één van gezicht kende.

Daar in Arnhem heb ik kennis gemaakt met de medebroeders die allemaal tien jaar jonger waren of daaromtrent.

Na het diner gingen we met de bus naar Huissen. Daar werden we opgewacht door de jeugd van de stad en volgde het traditionele gebruik om ons klein geld weg te gooien dat dan gretig werd opgeraapt.

Met 21 geroepenen stonden wij in de valavond voor de poort van het klooster. Pater Biezeno en zijn socius Wark ontvingen ons. Zo begon voor mij het kloosterleven. Van de acht jaren die volgden vóór ik naar Venlo vertrok ga ik alleen maar de markante episodes en voorvallen vertellen. Want anders loopt mijn verhaal teveel uit.

Tijdens het noviciaat viel ik van de ene verbazing in de andere. De tijd schoot wel op want het bleef spannend in de eentonigheid die het kenmerk is van het noviciaatjaar.

Mijn eerste verbazing was dat pater Biezeno helemaal veranderde in zijn houding tegenover mij. Hij was een paar keer bij ons thuis geweest. Ik had hem elke week geschreven en hij schreef van tijd tot tijd terug. Ik ging met hem om als een kennis. Zoals dat normaal is.

Nu nam hij direct afstand en ik ben het hele noviciaat niet bij hem geweest dan functioneel. Als ik als deken van de novicen iets te vragen had. Denk niet dat ik dat erg vond, helemaal niet. Ik paste mij direct aan bis zijn houding.

Voor de medenovicen was ik 'de oude Gulickx'; maar ik kon goed met hen opschieten. Ik zal door mijn verhalen wel eens teveel aandacht naar mijn kant hebben getrokken. Toch heb ik als deken geprobeerd aan hen de aandacht te geven die zij tekort kwamen in die gesloten samenleving van het noviciaat. Als deken was ik ook ziekenverzorger en ik merkte wel dat er sommigen op bed bleven om wat verwend te worden.

Enkelen zag ik helemaal veranderen in de competitie van het streven naar volmaaktheid. Ik deed daar niet aan mee omdat ik mij op voorhand gewonnen gaf. Ik had immers al eens in een kerkraam gestaan en dat was in scherven gevallen. Om een tweede keer als Icarus uit de hemel te vallen en te verbranden had ik geen zin. Op de goede vrijdag van het jaar 1956, wij moesten vasten op water en brood, was Louk Janssen ziek. Toen ik hem eten bracht keek ik vanuit zijn cel neer op het volleyveld waar de novicen het uur van de kruisweg in een contemplatieve wandeling aan het voorbereiden waren.

Toen heb ik de gevleugelde woorden gesproken. "Kijk ze daar eens lopen. Net of zij om drie uur moeten gekruisigd worden."

De vrome Louk kon dat toen niet waarderen. Maar soit.

Een andere verbazing voor mij was het aantal uren dat wij biddend in de koor van de kerk en in de kapel van het noviciaat moesten doorbrengen.

Het hele officiegebed was in het Latijn. Na de retorica in Hoogstraten was het enige Latijn dat ik gelezen had hot misformulier in mijn missaal.

Pater Biezeno had mij aangeraden mijn Latijn en Grieks op te halen in de maanden dat ik moest wachten om in te treden.

Daar was niets van gekomen. Via hot officie bidden kwam het Latijn snel weer terug. Terugblikkend vraag ik me wel af hoe het mogelijk is geweest dat vrome en geleerde dominicanen een dergelijk overlappende gebedsrooster konden aanbieden aan novicen. Op zulk een ten hemel schreiende overdaad zal in de hemel toch wel met tranen in de ogen en stoppen in de oren zijn gereageerd.

Een keer in de maand kwam het dodenofficie et nog bij. Een extra uur bidden in het koor dat bedoeld was om onze medebroeders, ouders en familie die overleden waren uit het vagevuur te helpen.

Wij kwamen er onder elkaar al spoedig achter dat er in het hiernamaals meer om dat dodenofficie geleden werd dan dat het verlichting bracht voor welke zielen dan ook. Zó werd het afgeraffeld en zó drukte het de stemming op aarde.

De tijden veranderden en vooral het tweede Vaticaanse concilie heeft de hervorming in het kloostergebed gebracht.

De dominicanen zelf kwamen er niet op, hoewel zij de absurde gang van zaken bij hot koorgebed toch zelf meemaakten.

Op 18 september 1955 ontving ik het kleed van de orde. In een plechtigheid in de kapel werd het colbertjasje uitgedaan en een habijt eroverheen geschoven. De familie mocht erbij zijn.

In de refter moest ik daarna, gekleed in dat onwennig habijt, het eten rondbrengen. Ik had het zo warm in die nieuwe outfit dat ik echt gedacht heb: "Als dat zo blijft dan moet ik om fysieke redenen van overmatige lichaamswarmte en transpireren afhaken".

Op den duur viel het allemaal mee en toen in februari 1956 Nederland door een koudegolf werd getroffen was het maar goed dat ik onder het habijt nog een warme trui kon aantrekken.

Wat ik nimmer vergeet is het eerste kerstfeest in het klooster van Huissen. Thuis had ik nooit de eerste kerstdag gevierd omdat wij moesten werken in de bakkerij en brood en gebak bezorgen. We gingen vlug naar de drie voorgeschreven missen, liefst de kortdurende en daarna was het werken.

Voor het eerst kon ik ongestoord en feestelijk kerstvierden op de eerste kerstdag. Thuis hadden we pas op de tweede kerstdag rust.

Dat schreef ik naar huis als een top-ervaring. Mijn broers die wel hadden moeten werken op eerste kerstdag zullen bij het lezen van die brief wel gezegd hebben: "Zie je wel dat hij naar het klooster is gegaan om het werk in de bakkerij te ontvluchten."

In januari 1956 ontving ik een geboortekaartje. Mijn oudste broer die zes zonen had, was verblijd met de geboorte van een dochtertje, Ceciël. Ik vermeid dat omdat de familie die heuglijke gebeurtenis voor mij verborgen had gehouden omdat ik in het klooster zou gaan. Dat vijfde hoofdstuk over seksualiteit en huwelijk is het schrijven waard.

De zomer van 1956 was koud en nat. De novicen mochten toch naar het zwembad in Huissen. Dat was van twaalf tot een voor ons gereserveerd. Het zwemwater werd door ons gewijd.

Ik vertel dat omdat ik niet kon zwemmen en dat ook nooit geleerd heb.

In mijn jeugd werd het zwemmen niet aangemoedigd. Toen op de lijst van mijn kloosterlijke uitzet een zwempak voorkwam vond ik dat vreemd. Ik dacht dat novicen zeker niet zouden mogen zwemmen.

Ik ging toen verschillende winkels af om een zwempak te kopen dat zowel een bovenstuk als een broek had. Omdat volgens de verkopers die ouderwetse zwempakken niet meer gemaakt werden heb ik een zwembroek gekocht. In Huissen heb ik die voor het eerst gedragen maar het zwemmen heb ik niet geleerd.

Toen pater Biezeno vertelde dat hij veel had moeten praten om van de provinciaal toestemming te krijgen voor het zwemmen van de novicen was ik misschien de enige die dat goed kon begrijpen. De oude Gullickx stamt nog uit een zeer kuis tijdperk.

Het noviciaatjaar liep onder toenemende druk naar zijn verlossende einde. Ik moest als deken alle mogelijkheden aangrijpen om wat opwekkends te vinden en daarvoor toestemming te krijgen van de novice-meester. Zo kwam ik in de laatste maand bij pater Biezeno met de vraag of wij koffie mochten gebruiken in de voormiddag. Hij keek verwonderd en zei: "Maar er is toch geen feest." We kregen alleen koffie op feestdagen die in de kerkelijke kalender dubbel telden, totum duplex heet dat in liturgische taal. "Och," antwoordde ik, "we moeten toch al zo veel missen." Met die opmerking sleepte ik een bakje troost uit het dovende vuur van onze noviciaatijver.

De nieuwe lichter novicen kwam op 8 september 1956 binnen. Onder hen was een opmerkelijk figuur, André Dekker.

Hij was ook een late roeping, had in Amsterdam Frans gestudeerd en daarna in Parijs filosofie. Hij was het type van een verstrooide professor, stak in kennis met kop en schouders boven ons allen uit en daarbij bleef hij eenvoudig genoeg om ons de tijd te gaven wat van zijn inzichten over Hegel en Marx van hem over te nemen. In Zwolle zou hij veel invloed krijgen op ons politieke denken.

Op 18 september 1956 deed ik mijn eerste kleine professie. Twee medenovicen hadden ons verlaten zodat wij met 19 frater-studenten naar Zwolle gingen per bus om daar drie jaar filosofie te gaan studeren.

Na het isolement van het noviciaat in Huissen was het zalig om in Zwolle te gaan studeren. Met een zestigtal studenten woonden wij op het gele convent, zoals dat genoemd werd.

In tegenstelling tot Huissen was er in Zwolle een druk bezochte kerk waarin wij, vanuit het koor, de liturgische diensten ondersteunden met onze zangkracht.

Met nadruk zeg ik "zangkracht" want ik had een flinke stem en kon heel hoog zingen. Maar ik kon geen wijs houden en daarom had ik ondersteuning van het koor nodig. Als de medetenoren mij naar de hoogste notenbalken tilden, dan kon ik de nog hogere ballen, zoals ik die noemde, meepakken. Hoewel ik niet muzikaal ben moest ik altijd in het koor meezingen. Tot het selecte gezelschap van de "allelujameisjes" - de voorzangers in het koor van de gregoriaanse gezangen - ben ik nooit doorgedrongen.

Een week voor kerstmis 1956 kreeg ik een brief van mijn broers met het bericht dat mijn vader ziek was.

Met die brief ging ik naar onze magister pater Bronkhorst. Ik zei hem dat ik naar Baarle-Hertog wilde gaan om mijn vader te bezoeken. En volgens hem kon dat niet. Maar ik zei dat het toch zou gebeuren.

Omdat hij merkte dat het mij ernst was zei hij: "Goed, dan ga je op tweede kerstdag op en neer."

Ik antwoordde dat ik op de tweede kerstdag zou gaan en pas op de dag erna zou terugkeren. De reis was te ver om in één dag te doen. Bovendien zou de terugkeer in Baarle in vol dominicaans ornaat altijd te kortstondig zijn.

Zo ging ik op tweede kerstdag 1956, na een slapeloze nacht vanwege de spanning, op het station in Zwolle zoeken naar een plaats in de derde klas. Met de gelofte van armoede nog warm in het hart moest ik de nederigste klasse kiezen. Wereldvreemd, gekleed in het habijt met een slobberige lange zwarte jas eromheen, liep ik te zoeken naar een klas die inmiddels was opgeheven. Door de Nederlandse Spoorwegen.

Op derde kerstdag kwam ik terug in Zwolle, vermoeid en blij dat ik weer van de vakantie in het klooster kon genieten. Pater Bronkhorst zal ook wel verheugd geweest zijn dat zijn moeilijke beslissing om mij te

laten gaan goed was afgelopen. Op 15 januari 1957 was hij duidelijker nog meer voldaan om die beslissing, want toen kwam het bericht dat mijn vader was overleden.

Na een jaar kwam André Dekker naar Zwolle. De studie van de filosofie kreeg door hem een stimulans. In het moderne denken was hij beter thuis dan de professoren. Pater Versluis, die pas was afgestudeerd in Leuven, gaf ons les in metafysica. Na een paar lessen met André erbij hield hij het voor gezien en nam het besluit om verder te gaan studeren.

In lange gesprekken en discussies leerde André Dekker ons de informatie van kranten en tijdschriften te analyseren. Zoals hij dat in Parijs had geleerd. Mijn ogen gingen open voor de politieke gebeurtenissen van die dagen. De Russische inval in Hongarije en de Suez-crisis gaven veel stof tot nadenken.

Hoewel ik van André veel heb geleerd en anders ben gaan denken over politiek en maatschappij, kijk ik nu, in 1991, toch weer anders tegen de politieke krachtvelden aan.

Het einde van de koude oorlog, de eenwording van Duitsland, de crisis in de Golf, de ondergang van het staatscommunisme, er is weer een nieuwe kritische analyse nodig.

In het hoofdstuk over mijn politieke activiteiten in Venlo daarover meer.

De drie jaren in Zwolle verliepen zonder veel schokken. Daar waren de vakanties op Arnichem, een buitengoed van de dominicanen aan de Vecht. Wij liepen daar rond in broek en hemd. Er kon worden gezwommen en gevaren. Ik heb er altijd veel gelezen.

Tijdens mijn studie in Zwolle heb ik de kerkgeschiedenis ontdekt en ben ervan gaan houden. Vooral de geschiedenis van het eerste Vaticaans concilie. In Nijmegen zou ik mij daar ook nog vier jaar intensief mee bezig houden.

Er gingen verschillende fraters-studenten weg uit Zwolle. Zij wilden de eeuwige professie niet afleggen. Het afscheid nemen gebeurde niet meer geheimzinnig maar was toch pijnlijk als iemand vertrok met wie je al jaren was opgetrokken.

In september 1959 deed ik mijn grote professie. Uit Baarle kwam een autobus met mijn moeder, broers en zussen en familie en kennissen.

Daags na dat feest vertrokken wij uit Zwolle naar Nijmegen. Daar begon de studie van de theologie en de laatste vier jaren van mijn opleiding. De studie bleef mij boeien.

In Nijmegen volgde ik de moraalcurcus. De knapste koppen volgden de summa. Een droge dogmatische theologiestudie waaraan de orde veel te lang bleef vasthouden. Wij die de moraaltheologie volgden waren voorbestemd om in de pastorale praktijk te gaan werken. Onze docenten waren jong en pas afgestudeerd. De nieuwe theologie kwam op gang, een nieuwe lente en een nieuw geluid.

Dat gebeurde samen met ingrijpende ontwikkelingen in de kerk. In 1958 was Pius XII gestorven. Zijn opvolger, Johannes XXIII bracht in de kerk een frisse wind. Die begon ook in Albertinum door te dringen. Aangeblazen door de Bazuin die onder de redactie van Toine Kreijkamp gerucht makende artikelen publiceerde.

Het bericht dat paus Johannes een tweede Vaticaans concilie bijeen wilde roepen deed de hoop op een totaal vernieuwde kerk stijgen tot een euforie.

Omdat ik mij al jaren bezig hield met het eerste Vaticaans Concilie (1870) was ik een deskundige.

In de Bazuin schreef ik twee afleveringen waarin de geschiedenis van dat eerste Vaticanum werd verhaald. Die verschenen in een serie die alle concilies vanaf het begin van de kerk aan de orde bracht.

Pater Schillebeeckx gaf bisschop Beckers een stem die veel weerklank vond bij katholieken en andersdenkenden. De progressieven waren in de kerk de vaandel dragers en wie toen zou hebben voorspeld dat er nog eens een bisschop Simonis en een bisschop Gijsen de kerkelijke trom zouden roeren die zou zijn uitgelachen.

Om de lezers te laten proeven van die zinderende vernieuwings sfeer uit die dagen citeer ik uit een artikel dat ik schreef in het jubileumnummer van de Bazuin van 18 november 1961. Het is een toekomstvisioen, een gesprek met de paus in het jaar 1971.

De paus is in Amsterdam voor de herdenking van de Zouaven die een eeuw daarvoor terugkeerden van de strijd om het behoud van de kerkelijke staat. De paus is Hubertus de Eerste en zijn staatssecretaris is Dr. Hans Kung.

Bij een kopje koffie hadden wij met de paus een interessant gesprek. "Na uw troonsbestijging hebt U Rome in opschudding gebracht door het protocol drastisch te vereenvoudigen. U hebt diplomatieke en protocollaire barrières neergehaald. U reist in een eenvoudig kostuum, van pompeuze ontvangsten en statiebezoeken is geen sprake meer. Dit alles is zeker niet zonder verzet en protest tot stand gekomen?"

De paus glimlacht en strijkt door zijn zwarte haar dat aan de slapen begint te grijzen. “De curiekardinalen en oudere prelaten hebben inderdaad een moeilijke tijd achter de rug. Velen hebben de veranderingen niet kunnen verwerken en zijn op rust gegaan.. Zo komt het dat de curie en de Romeinse Congregaties zijn samengesteld uit vrij jeugdige krachten. Die hebben wij gerekruteerd uit alle delen van de wereld zodat het bestuur van de kerk nu veel gedifferentieerder is samengesteld en aangepast aan de wereldkerk van deze tijd.”

“Dus als wij goed begrijpen, Heilige Vader, heeft de decentralisatie zoals die op het tweede Vaticaanse concilie door de bisschoppen werd gevraagd een andere vorm gekregen?”

“Inderdaad. Door de curie en de congregaties drastisch in hun samenstelling te vernieuwen hebben wij een beweeglijk en zich snel aanpassend bestuursapparaat gekregen. Zijn er ergens moeilijkheden dan gaat een deskundige, afkomstig van het betreffende land en die de taal kent, ter plaatse contact opnemen met de bisschop. Ons inspirerend op de manier van werken van Paulus, de reizende apostel, hebben wij de persoonlijke zorg voor het wel en wee van de kerken weet in ere hersteld. Ondeskundig beoordelen, ontactische veroordelen kan op deze wijze voorkomen worden.”

Zo hoopten wij in 1961 dat het in 1971 zou worden. In de werkelijkheid van dat jaar was Simonis benoemd en zat de benoeming van Gijsen al in de pen.

Op 18 juli 1962 werd ik samen met dertien overgebleven jaargenoten priester gewijd. Op de priesterwijding volgde de eerste mis in Baarle-Hertog. Dat gebeurde op een dinsdag want op zondag moesten mijn broers werken in de bakkerij. Daar keken de andere wijdelingen maar vreemd tegenaan. Want zij vierden hun eremis op zondag in hun respectievelijke parochies.

Na de eremis en een week vakantie in Baarle-Hertog ging ik weer naar het Albertinum voor het laatste jaar theologie en mijn eerste jaar als jonge pater. Ik was een prachtige fiets, een typemachine die ik nog altijd gebruik en vele boeken rijker geworden.

De winter van 1962 -1963 was een van de strengste van deze eeuw. Hij begon daags voor kerstmis. Dat weet ik zo goed omdat ik bij de zusters dominicanessen in Schiedam de diensten moest verzorgen. Ik logeerde op een zolderkamer en die was niet warm te stoken.

Het was de winter die de zomer vooraf ging waarin het in onze kerkprovincie gonsde van de vernieuwing.

Op het Albertinum stond de oudere garde van dominicaanse professoren in het gelid om de aanval op te vangen van de vernieuwers die in het buitenland andere theologische en bijbelse inzichten hadden opgedaan. Het starre geweld van de orthodoxie verdreef vele jonge belovende krachten uit de orde en de provincie. Maar ik was voorbestemd om in de pastorale praktijk te gaan werken en de dag kwam dat ik met mijn benoeming naar Venlo afreisde. Ik vertrok uit het Albertinum zoals de meeste van mijn jaargenoten.

Wij gingen uit elkaar, ieder zijn eigen toekomst tegemoet.

Voor mij lag de toekomst in Venlo. Ik werk nu al 27 jaar in die stad van Noord-Limburg. Hier begin ik aan mijn opdracht de geschiedenis te schrijven van die jaren.

Ik ga daarbij niet alleen af op mijn geheugen. Toen ik in Venlo arriveerde had ik een kleine zakagenda. Vanaf 1964 gebruik ik een succesagenda waarin ik alles noteer wat ik doen moet. Al die agenda's heb ik bewaard. Zo is het gemakkelijk om terug te vinden wat er in die jaren dag in dag uit gebeurde.

Bovendien heb ik Keesings Archief van de jaren 1970 tot en met 1980. Dat is een kostbaar bezit.

Zo toegerust kan ik aan het volgende hoofdstuk beginnen.

II Het rijke Dominicaanse leven onder zes prioren

Op maandag 19 augustus 1963 kwam ik in Venlo aan. Ik kreeg een mooie ruime kamer met een nieuw bureau. Op het Albertinum had ik in een kleine paterscel gewoond. Ik voelde mij de koning te rijk.

Korstenbroek was de prior-bouwheer van het klooster. Hij was een goed gastheer, kenner van spijs en drank. In de stad was hij een bekende en erkende predikant. Pater Bataille was de zangleraar in het noviciaat in Huissen. Hij had bij mijn eremis de preek gehouden. Hij was de enige pater die ik kende in Venlo. Van de andere paters en broeders kende ik niemand bij mijn komst.

Van Bataille ontving ik dan ook de omschrijving van mijn taak. Aan de hoek van een tafel in de recreatie legde hij mij uit dat ik les moest geven op de Rijks H.B.S. Dat waren lessen in cultuurgeschiedenis en van het Christendom. Bovendien moest ik de godsdienstlessen verzorgen op de Middelbare Tuinbouwschool. Ik kreeg een biechtstoel toegewezen achteraan in de kerk waar de biechtelingen het eerst naar toe trokken. Naar het voorbeeld van de tollenaar blijven de zondaars het liefst achter in de tempel. Dat was de zware

biechtstoel waar de provinciaal over had gesproken. Eenmaal in de zoveel weken moest ik de preekbeurt in de kerk verzorgen. Dat hield in op zaterdagavond preken en op zondag vier maal. Om zes uur was er een avondmis op zondag die door de predikant werd verzorgd.

Om de veertien dagen kreeg ik de vroegmis om zes uur op zondag. Dat was een mis voor vakantiegangers, duivenmelkers, vissers en het spoorwegpersoneel dat in de nacht dienst had gedaan op het uitgestrekte spoorwegemplacement van Venlo. Met carnaval zaten daar ook de feestvierende gelovigen die hun zondagplicht vervulden om daarna hun roes uit de slapen en met frisse moed weer verder te feesten. Slapen begon al onder de mis.

Op woensdag 4 september 1963 begon mijn schooltaak. Ik had de eerste lerarenvergadering op de Rijks H.B.S. Ik wist helemaal niet wat een H.B.S. was want dat type van onderwijs kende ik niet. Ik maakte kennis met de leraren en leraressen waarvan er enkele nieuwkomers waren zoals ik.

Directeur de Vries was ook pas benoemd. Hij had de opdracht orde op zaken te stellen omdat de school onder de vorige directeur in de versukkeling was geraakt. Ik hoorde dat hij te veel dronk en daardoor was de samenwerking met de leraren tot het nulpunt gedaald.

In de vergadering lette ik goed op alles wat er gezegd werd en hield mij verder gedeisd. Al luisterend en kijkend zou ik wel leren hoe ik mijn eigen vak moest aanpakken en wat de andere leraren deden.

In alle klassen moest ik cultuurgeschiedenis van het christendom geven. De leerlingen hadden een handboek met een deel I voor de eerste twee klassen en deel II voor de hogere.

De vergadering was in de voormiddag. De lessen zouden pas op 10 september beginnen.

In de namiddag van die vierde september begonnen de lessen op de Tuinbouwschool. Ik moest op die schoot godsdienst geven en ik moest zelf voor de leerstof zorgen. Een handboek was er niet.

Pater Bataille en pater de Bok hadden in het voorgaande schooljaar de lessen op de Rijks H.B.S. verzorgd.

De opvang of de begeleiding die zij mij konden geven was zeer beperkt.

De Bok was in Rome met vakantie en zou pas in oktober terugkomen. Bataille liet mij kennis maken met de conciërge van de H.B.S., Sraar van den Broek, en met de geschiedenisleraar Harrie Korsten. Dat was alles. Bataille vertelde ook dat het moeilijk lesgeven was op de H.B.S. Op de Tuinbouwschool zou het wel meevallen want daar hadden ze les gehad van Klaas van Rijn. Slechter kon ik het nooit.

Zo begon mijn werk tussen de mensen in de stad Venlo. Door mijn jarenlange kloosterleven voelde ik mij in het begin vervreemd.

Daar kwam bij dat de paters en broeders van Mariaweide vreemd tegen mij aankeken en op den duur ook wantrouwden. Achteraf kwam ik in hun geordend leven bedreigend over terwijl ik zelf ook onzeker was.

Die beginsituatie is begrijpelijk. Ik kwam van het Albertinum, waar in de jaren van mijn opleiding een volkomen andere denksfeer was ontstaan. In de theologie, in de filosofie, in de bijbelstudie waren er stormachtige ontwikkelingen begonnen waarvan wij de eerste vruchten met smaak hadden beproefd.

Om de lieve vrede te bewaren moest ik voor het oog en oor van de medebroeders op Mariaweide van de vierde versnelling terugschakelen naar de eerste.

In de gesprekken tijdens de recreatie kon ik die terugschakeling niet altijd volhouden. Omdat ik van huis een prater ben en ijdel genoeg om te laten horen hoe ik over een en ander denk.

De eerste aanvaring met de prior en de mede-paters wil ik wat uitgebreider vertellen. Om de leefwereld te schetsen waarin ik vanuit het Albertinum terecht was gekomen en die mij vreemd was.

In het Albertinum was ik het laatste jaar aangesteld als socius van de magister van de broeders. Die magister was Ben Mulder en ik was zijn hulpje. Ik zeg wel eens lachend dat dit de hoogste functie is die ik ooit binnen de orde heb bereikt. Op de hiërarchische trap van de gezaghebbers.

Omdat ik door die functie contact had met de jonge broeders op het Albertinum zei pater van Waesberge bij mijn benoeming dat ik in Venlo ook aandacht moest besteden aan het wel en wee van de broeders. Die droegen toen nog aparte kleding. Het zwarte scapulier en capuchon onderscheidde hen van de paters in het wit. Zij hadden ook een aparte recreatieruimte.

Gedachtig mijn opdracht ging ik wel eens bij de broeders in het voorhuis recreatie houden. Omdat ook bij hen de vernieuwing en democratisering doordrong hadden zij aan mij een bondgenoot.

Ik was mij van geen kwaad bewust toen ik door prior Korstenbroek en de paters op het matje werd geroepen. Zij vielen over mij heen. Ik verpestte de broeders. Ik maakte hen balorig om op die manier bij hen geliefd te zijn. Ik was er de oorzaak van dat sommige broeders weigerden de bedden van de paters op te maken en hun nachtserviezen te ledigen.

Zij waren ook vóór de broeders, maar op een gepaste wijze. Een oude pater zei: “Als er een circus in Venlo komt geef ik ze een rijksdaalder zodat ze kunnen gaan kijken.” Toen brak bij mij de klomp en ik deed er het zwijgen toe. Ik was op een vreemde dominicaanse planeet terecht gekomen waar de bewoners een andere taal spraken, een ander geloof beleden, een andere kijk hadden op de maatschappij en alles wat erin plaats vond. En in die jaren gebeurde er veel.

Kort na deze aanvaring vertrok prior Korstenbroek naar Nijmegen waar hij als pastoor werd benoemd. Hij werd opgevolgd door Kees Strijbos. Ik kende hem alleen door de verhalen die Ben Mulder over hem had verteld toen ik nog in Nijmegen studeerde. Kees was volgens Ben een geweldige predikant. Om dat bij ons duidelijk te maken liet hij een preek lezen over het huwelijk die Strijbos had gehouden. Die preek overtuigde ons niet want wij als studenten waren verbaasd over de kijk van Kees op het huwelijk. Zijn huwelijksboot voer nog met in top een kleine vlag van recreatie op de vaste mast van procreatie.

De nieuwe prior kwam als een tornado Mariaweide binnen. Met verhalen en grappen en gedichten. Toen de wind was gaan liggen bleek al spoedig dat hij even behoudend was als de paters en broeders die hem gekozen hadden.

Ik vertel enkele van de punten waarmee ik het met hem aan de stok kreeg.

Boven de biechtstoelen stond de naam van de biechtvader. Die naamkaartjes moesten volgens hem weg want: ex opera operato, wie er in de biechtstoel zat maakte niets uit. Vanaf het begin van mijn biechthoren in Venlo had ik goede contacten in de biechtstoel en van daaruit vervolgcontacten op de spreekkamer. Ik wist dus wel dat wie er biecht hoorde een heleboel uitmaakte. De naamplaatjes moesten blijven.

In ons klooster werkte een brave bejaarde vrijgezel, ome Paul. Ik had hem leren kennen als een arme van Jahweh. Hij was zijn hele leven onderdrukt en uitgebuit. Nu woonde hij op een kamer in het huis van zijn getrouwde zus. De man van zijn zus was een akelige vent die ome Paul het bloed onder de nagels uitperste. Ome Paul scharrelde in het klooster rond met een stofdoek, deed boodschappen en telde met grote zorg het collectegeld. Hij bracht kwartjes en dubbeltjes naar bepaalde winkeliers die om wisselgeld verlegen zaten. Voor die dienst kreeg hij een paar sigaretten. Die goede man werkte Kees Strijbos op zijn zenuwen. Dat centengefriemel moest maar eens afgelopen zijn. Ome Paul leed daaronder en klaagde bij mij zijn nood.

Hij werd ziek en stierf in het ziekenhuis. Kees Strijbos was onbewust de laatste nagel aan zijn doodkist die toch al zoveel pijnlijke nagels kende die het leven hem had ingehamerd.

Dat waren de eerste botsingen met de tornado Kees en er zouden er nog meerdere volgen. Op een avond kwam hij briesend op mijn kamer omdat ik niet in het koorgebed was geweest. Dat had volgens mij een goede reden want ik moest punten klaar maken die de volgende dag op de Rijks H. B.S. moesten worden ingeleverd. Ik gaf met de mond behoorlijk tegenwind. Diep in mijn hart moest ik lachen prioriale ijver voor het koorgebed. Aan een boom zo volgeladen met psalmen zouden die paar van Hubert toch niet worden gemist.

Een ander conflict had een merkwaardig oorzaak. Het is typerend voor de veranderingen die toen begonnen in de klederdracht van de geestelijken.

Naar de scholen ging ik altijd in zwart pak en met de witte priesterboord op een zwart hemd. Tijdens de vakantie had ik thuis een wit overhemd gekregen. Dat had ik gedragen met een zwarte stropdas. Op een keer ging ik naar de H.B.S. met dat hemd en stropdas. De leerlingen, uiteraard de meisjes, zeiden dat dit veel beter stond. Maar de paters op Mariaweide hadden deze verandering in de kleding met argusogen bekeken en in hun hart afgewezen.

Het huisconcilie had er een agendapunt van gemaakt en Kees kwam mij plechtig meedelen dat het concilie had besloten dat ik voortaan weer met zwart hemd en witte boord naar school moest. Ik vond het witte hemd de ruzie niet waard en gehoorzaamde. De meisjes van de vierde klas vroegen mij waarom ik het witte hemd niet meer droeg. Ik vertelde hen hoe de vork in het huisconcilie stak. Buiten mij om stuurden de meisjes een kaart naar de prior. Zij vroegen daarin of ik toch niet met de in hun ogen beter passende outfit naar school mocht komen.

Toen was bij Kees de hond los. Hij stormde met de kaart in de hand bij mij binnen: “Hoe had ik het in mijn hoofd gehaald om aan de leerlingen te vertellen wat in het klooster besloten was.”

Op dat moment voelde ik mij sterker dan hij. Ik diende hem van repliek: het concilie kon besluiten wat het wilde, maar ik zou dat vertellen als het ook de leerlingen aanging. Zij hadden mij gevraagd wat er aan de hand was. Ik had hun eerlijk antwoord gegeven. Macht en gezag die om geheimhouding vroegen van

wat zij vanuit hun positie hadden besloten hadden voor mij afgedaan. Tenzij er voor de geheimhouding argumenten waren.

Terwijl deze gebeurtenissen zich afspeelden binnen de kloostermuren van Mariaweide hadden er ook soortgelijke conflicten plaats in de parochies tussen de pastoors en de kapelaans. In Limburg woonden de kapelaans in een eigen pastorie. Dat was een voordeel tegenover andere provincies. Daar woonden de pastoors en de kapelaans soms als katten en honden in hetzelfde huis.

De groeiende tegenstellingen tussen de generaties pastores waren er niet minder om.

In Venlo waren er pastoors die aan de lopende band met jonge kapelaans ruzie maakten en hen tot vertrekken dwongen.

Via de jeugd op school en in de jongerenkerk hoorde ik de verhalen over de veldslagen tussen de eerwaarde heren.

In een kerk kwam de pastoor op de preekstoel vertellen dat de kapelaan in zijn preek een verkeerde visie op de blijde boodschap had gepredikt. De boodschap werd er niet blijer om maar wel spannender. Vooral voor de jeugd die op de hand van de kapelaan was.

Uit deze geschiedenis van een Limburgse kerk in beroering ontstond het volgende conflict met prior Kees.

In de parochie van Don Bosco lag de pastoor overhoop met een kapelaan. De kapelaan hield het voor gezien en verliet het ambt. Hij zocht zijn geluk bij een gescheiden vrouw in de parochie.

Op de H.B.S. vertelde een jongen dat verhaal en ik luisterde. Daarna ging ik over tot de orde van de les.

De pastoor van de Don Bosco kwam op een of andere manier te horen dat in mijn les over zijn kapelaan en over hem was gepraat. Hij belde de prior op en die moest mij terechtwijzen.

Van geen kwaad bewust werd ik door Kees Strijbos in het claustrum aangepakt. Ik deed niets op de H.B.S. Ik kon geen godsdienst geven. Ik moest maar eens een voorbeeld nemen aan mijn medebroeders in Amsterdam. Die kende hij en die konden er wat van. Toen kwam het telefoontje van de pastoor aan de orde. Ik ben meteen naar die pastoor toegegaan. Hij stond ervan te kijken dat ik op bezoek kwam om het uit te praten.

De opmerkingen van Kees liet ik over mijn kant gaan. Tot hem zou nooit doordringen dat ik op de H.B.S. cultuurgeschiedenis van het Christendom gaf. Lesgeven en orde handhaven heb ik moeten leren. Van geen enkele pater of prior had ik enige hulp of waardering ontvangen. Integendeel.

Op de H.B.S. was ik twee jaar bezig. Wat de duur betreft had ik alle voorgaande dominicanen al verslagen. De H.B.S. was het stiefkind onder de scholen in Venlo omdat zij niet katholiek was. Je werd met de nek aangekeken omdat je als pater opkwam voor de waarde van deze school. Kinderen van katholieke huize die tot de middenklasse behoorden gingen niet naar de Rijks. Hoogstens als zij op het Thomascollege van de Augustijnen of op het Marianum van de zusters Ursulinen werden weggestuurd. Kinderen van arbeiders waren er in de meerderheid. Ik heb wel eens studenten gehad die tegen mij vertelden dat zij het erg vonden om naar school te gaan. Terwijl hun vader moest werken op een fabriek of vrachtwagenchauffeur was.

In het hoofdstuk over het onderwijs kom ik daar nog op terug.

Op Mariaweide was ik een buitenbeen. Maar geleidelijk aan ging ik van het lesgeven houden. De omgang met de leerlingen inspireerde mij. Zij leerden mij dat ik met heel mijn theologie en filosofie geen been had om op te staan. Dat ik andere wegen moest gaan om door te dringen tot wat zij dachten en voelden.

De revolutie die in de maak was en waarvan 1968 het hoogtepunt vormde bleef voor de paters op Mariaweide verborgen.

Door de omgang met de jeugd proefde ik de nieuwe wind die ging waaien.

Ik zat geklemd tussen de rol die ik op Mariaweide moest spelen en de verwachtingen die ik met mijn praten en verhalen opriep bij de jongeren.

Het contact met de dominicaanse studiegenoten was weggefallen. Ieder had in zijn eigen functie of studie genoeg aan het hoofd om dat boven water te houden.

In de loop van die eerste jaren waren er wel de pastorale weken op het Albertinum. Daarin werden wij bijgeschoold voor het werk in de praktijk van Venlo.

In de ogen van de prior en de priester deed ik niets. Want wat ik deed paste niet in hun gedachtegang van wat een pater moest doen. Ik weigerde om nog de mis alleen te lezen. Vanuit mijn kijk op de eucharistie kon ik dat niet meer opbrengen.

De misvieringen voor de gelovigen werden volgens de rangorde van leeftijd en functie aan de paters toegewezen. Ik was de jongste en kreeg alleen de vroegmissen en de mis bij een preekbeurt. Op hoogfeesten mocht ik communie uitreiken en zat voor het overige tussen de gelovigen die de kerk van Mariaweide tot in alle hoeken vulden.

Ik heb Kees Strijbos in de kerstnacht eens in vervoering over pasen horen spreken. Met stomme verbazing telde ik de keren dat hij het in plaats over de kerstnacht over de paasnacht had. De luisterende gelovigen hadden alleen oog voor de vorm waarin hij preekte. Ik zag niemand met de oren klapperen vanwege die verkeerde nachtvulling.

Vanaf 1965 was ik nauw betrokken bij de vieringen in de jongerenkerk te Venlo. Kapelaan Brueren had daartoe het initiatief genomen. Ik was er vanaf het begin bij. Voor Mariaweide was dat geen probleem omdat er genoeg paters waren die de diensten konden verzorgen.

Het betekende wel dat ik nog meer vervreemde van het liturgisch gebeuren in de kloosterkerk. Ik ging alleen voor als het preekrooster dat vroeg.

Naast de vieringen in de jongerenkerk nam ook het aantal huwelijken, dopen, vieringen voor jongeren in een of ander Limburgs dorp, geleidelijk aan toe.

Kees Strijbos vertrok als prior om in Amsterdam een pastoorsplaats te gaan invullen. Ik hoorde dat hij daar met de kapelaans heel wat had te stellen. Dat kon ik me heel goed indenken.

Hij werd als prior opgevolgd door pater Beekman. Een patriarchale figuur, een heer van stand in kleding en in handel en wandel.

Ik vroeg hem of wij niet eens konden praten over de gang van zaken rond het koorgebed. Dat kon niet, want dat was zo voorgeschreven en daar viel niet aan te tornen. Daarop bleef ik weg uit het koor omdat ik vond dat als je niet samen over het gebed kunt praten de bodem wegvalt waarop je samen staat te bidden. Bedenk bij dit alles dat de zestiger jaren op hun laatste benen liepen en aan alle autoritaire gezag en macht flink werd gemorrelt.

Ik geloofde in de nieuwe geluiden en de nieuwe tijden. In de recreatie van Mariaweide hoorde ik daarover vol afschuw praten. Het langharig werkschuw tuig was in de ogen van de prior en de paters een groot gevaar. Mijn werken onder de homofielen was voor hen nieuwlichterij.

Op 13 januari 1969 had ik mijn rijbewijs gehaald. De toestemming voor het nemen van rijlessen had Kees Strijbos mij gegeven. Ik was hem daarvoor dankbaar.

Wij hadden in het klooster een nieuw Volkswagen Kevertje en ik mocht dat gebruiken. Die auto kwam goed van pas want ik gaf in het Limburgse veel lezingen. De meeste om de emancipatie van homoseksuelen te bevorderen.

Ik had een salaris als leraar en werd door de Geestelijke Gezondheidszorg betaald voor mijn werk als pastor voor de homoseksuelen. Dat geld ging naar de econoom van Mariaweide en ik kreeg 25 gulden zakgeld per maand.

Toch wilde prior Beekman dat ik voor elke kilometer die ik met de Volkswagen reed 30 cent zou betalen. Ik probeerde hem duidelijk te maken dat ik dan schulden zou moeten maken om het geld te verdienen dat naar de gemeenschappelijke pot van Mariaweide ging. Hij bleef echter Oost-Indisch doof op zijn gelijk staan. Als argumenten niet helpen dan ga je schreeuwen; ik heb hem met overslaande stem uitgescholden. Hij zal als heer van stand wel gehuiverd hebben.

Ik schreef naar provinciaal van Waesberge om te vragen of ik niet onder zijn gezag zou kunnen werken. Met prior Beekman was voor mij geen land te bezeilen. De zaak is toen geregeld, hoe en door wie weet ik niet, maar ik mocht de auto gebruiken op kosten van het huis. Op het einde van zijn driejarige termijn vertelde Beekman dat bij wegging. Dat was een pak van mijn hart. Anders had ik Venlo moeten verlaten.

Noodgedwongen.

Bij zijn afscheidsrede, onder een diner waar ik niet bij kon zijn vanwege lessen, vertelde hij dat ik een goede jongen was, maar een slecht priester. Ik denk dat hij met die karakteristiek de communis opinio van de gemeenschap van Mariaweide verwoordde.

Ik vond die opmerking helemaal niet erg. Ik kon er in de vreugde om zijn vertrek zelfs begrip voor opbrengen. Maar ik kon niet anders dan de weg gaan die ik ging. Daarbij voelde ik me gezond en monter. Ik werd gesteund door de jongeren, de collega's op school, de medebroeders in Utrecht die in de Lorscheidbeweging bij elkaar schuilden. Ik zou mijn ziel verliezen als ik niet handelde zoals ik deed. En wat baat het de mens de hele wereld te winnen en zijn ziel te verliezen. Bezieling verloren, alles verloren.

Beekman werd als prior opgevolgd door Jos Oorsprong. In denken en doen waren wij heel verschillend. Maar onder zijn prioraat kon ik leven en werken zonder conflicten.

Nadat de eerste termijn van zijn prioraat was verlopen heb ik bij het beraad over zijn herverkiezing gezegd: "Wij verschillen volkomen in opvatting over de kerk, het ambt, het religieuze leven, maar hij is de geschikte prior."

Om het verschil in denken en doen aan te geven: hij was gast bij de priesterwijding en het priesterfeest van ene van Galen uit Venlo. De eerste vrucht aan de priesterboom van Rolduc. Hij was een fanatieke volgeling van Gijsen en is inmiddels door de bisschop al benoemd tot deken. Van Galen wel te verstaan. Jos kon vanuit zijn vrome inborst dat allemaal van harte volgen. Maar in mijn ogen koesterde hij zodoende een vrucht van de ongerechtigheid aan zijn borst. Maar Jos Oorsprong was voor mij een goede prior. Dat zijn hart ver van mijn hart verwijderd was liet hij blijken toen hij eens aan mijn bed kwam om mee te delen dat, als ik ziek wou vieren, ik dat moest doen bij mijn zus of elders.

Het klooster was volgens hem niet bij machte om mij te verzorgen. Zoals dat in 1976 nog wel had gekund. Toen had zuster Imelda van Bethanie mij verpleegd, terwijl ik moest genezen van een zweertje aan de twaalfvingerige darm.

Dat klinkt heel zorgwekkend, maar die tijd van zes weken leeft in mijn herinnering als een zalige periode van rust en bezinning. Door het vele werk kwam je daar in gezonde tijden niet aan toe.

Ik was snel weer beter en hoefde mijn heil niet buiten Mariaweide te zoeken.

Jos Oorsprong werd benoemd als pastoor in Utrecht en wij op Mariaweide moesten op zoek naar een opvolger. Dat had zoveel voeten in de aarde, dat pater Meijers, de sub-prior, er tureluurs van raakte.

Door de provinciaal werd het bestuur van Mariaweide toen opgedragen aan een viermanschap. Vier heemskinderen van Mariaweide; Nol Meijers, Fons Merk, Sef Roemer en ik.

Voor het eerst had ik iets te vertellen in het bestuur van Mariaweide. Ik stelde voor Wim Nielen te kiezen. Die stond op het punt van Nijmegen naar Huissen te vertrekken om daar syndicus te worden. Voor de keuze definitief werd kwam Wim vertellen dat hij geen deel kon nemen aan het voorgaan in de eucharistie en de preken.

Omdat wij in Mariaweide vele diensten moesten verzorgen, zowel in de kloosterkerk als bij de zusters in de regio, kwam dit over als een groot probleem.

Bij nader inzien kon dit geen onoverkomelijk bezwaar zijn. Wim kon als prior ook de administratie en de financiën op zich nemen. Zo begon Wim aan zijn prioraat dat zes jaar zou duren. In die periode kon ik gewoon mijn werk doen. Ik werd in de concilie van het huis gekozen.

Tijdens de jaren dat Wim Nielen prior was gebeurde er een incident dat ik wil vermelden. Het kerkbezoek liep terug. Sef Roemer was naar Venlo gekomen om rector van de kerk te worden. Hij was met veel ijver begonnen, maar zijn activiteiten liepen snel terug. Hij liet de kerk op zijn beloop. Van een gezamenlijke aanpak van de prediking en toerusting via Mariaweide kwam niets terecht. Dat was een gemiste kans want voor het eerst waren prioraat en rectoraat van de kerk gescheiden.

Op een avond, in de recreatie kreeg ik van Nol Meijers te horen: "Jij vindt het wel goed dat de kerk achteruit loopt." Dat vond ik een heel gemene en misplaatste opmerking van een pater die ik overigens wel mocht. Ik schold hem op een grove manier de huid vol. Hij, Wim Nielen en ik hebben er een nacht niet van geslapen.

's Anderendaags is dat conflict bijgelegd maar nooit uitgepraat. Praten kan en kon nooit op de Mariaweide. De kijk op kerk en samenleving van de bewoners verschillen te veel. Woorden hadden bij gebruik een verschillende inhoud. Van inclusief denken, je inleven in de gedachtegang van de ander was geen sprake. Ik was even conservatief opgevoed als mijn medebewoners. Maar zij hadden niet het andere denken en voelen geproefd van wat ik tijdens mijn opleiding had meegekregen.

Uit de opmerking van Nol Meijers kon ik ook het heersende denken over mijn handel en wandel in Mariaweide proeven.

Op zondag 16 juni 1985 begon het provinciaal kapittel in Huissen. Ik was als afgevaardigde gekozen van Mariaweide samen met de prior Wim Nielen die vanuit zijn functie deelnemer was.

De termijn van het prioraat van Wim liep ten einde na het kapittel. Wij moesten op Mariaweide een nieuwe prior kiezen en ik had al gelobbyd voor de keuze van Ben Mulder.

Op het kapittel speelde hij een progressieve rol. Hij was pastoor in Nijmegen, maar hij voelde er wel voor om naar Venlo te komen.

Zo werd vanaf 1985 Ben Mulder mijn zesde prior en hij is dat nog steeds in het begin van 1991.

Het prioraat van Ben Mulder werd voor mij een grote tegenvaller. Hij beloofde heel wat, maar als het er op aan kwam dan was hij in geen velden of wegen te bekennen. Hij was behoudend met een progressief vernis.

Tijdens zijn prioraat werd bij er door pater Dirks op gewezen dat Mariaweide een verkiezing moest organiseren voor een vernieuwd huisconcilie. Ik zag de bui meteen hangen en ik werd uit het huisconcilie gestemd. Mijn plaats werd ingenomen door Roos Weenink. Die behoorde tot de uiterst behoudende vleugel van de gemeenschap. Overigens is Roos een beste kerel, een ascetische puritein in wiens ogen ik alleen maar "onzuiver" kan zijn.

Ik vond dat wegstemmen van mij heel teleurstellend. Het was ook een goede aanwijzing waar mijn plaats was op Mariaweide: in de marge.

Vanaf die verkiezing weigerde ik nog op Mariaweide mee te preken op zondagen. De mensen die mij vroegen waarom ik niet meer preekte heb ik dat uitgelegd. Ik wilde niet als progressief vlaggetje dienen op een dominicaans schip dat voor reactionaire wateren had gekozen.

Intussen hadden zich in Venlo op het gebied van de parochiële zorg ingrijpende gebeurtenissen voorgedaan. In Blerick, een stadsdeel van Venlo over de Maas, waren de parochies bezet door priesters van Gijsen. Toen in Venlo deken Kluitmans stierf werden ook daar de opengevallen plaatsen ingenomen door Gijsianen.

In Blerick bleef er nog één vrije parochie over en in Venlo drie.

Vandaar dat ik bij de voorbereidingen van het kapittel van 1989 het plan naar voor bracht om onze kerk van Mariaweide tot een soort vrijplaats te maken. Daar zou anders geprekeerd en gevierd worden dan in de omliggende parochiekerken.

Bij het naar voor brengen van dit plan maakte Nol Meijers de opmerking dat dit wel kon maar dan wel onder leiding van het huisconcilie. Toen heb ik gezegd dat dit de dood in de pot zou betekenen omdat het huisconcilie voor de behoudende richting koos.

De kerk van Mariaweide moest een alternatieve kerk worden. Zij moest ruimte bieden aan de vele mensen die in Venlo geruisloos de kerk hadden verlaten. Omdat die in handen was gevallen van bisschop Gijsen. Voor die mensen zouden wij proberen een kerk te maken waar zij een dienst van woord, gebed en maaltijd vieren een zondags-keerpunt konden vinden. Om samen naar de toekomst te kijken in de hoop de komende God te ontwaren. In het licht van Jezus van Nazareth en al de profeten die hem zijn voorgedaan. Om samen aansluiting te vinden bij de profeten van deze tijd, want de Geest waait ook in Venlo waar hij wil.

Hiermede eindig ik mijn verhaal over mijn jaren in Venlo verteld onder de invalshoek van de opeenvolgende prioren van Mariaweide.

Terugblikkend heb ik voor mijn gelovige kijk op kerk en mensen in Mariaweide nooit een tehuis gevonden. In dat opzicht ben ik er nooit aan gekomen. Wel is Mariaweide een goed en onmisbaar huis geweest. Waarin en van waaruit ik kon werken en leven. Ik heb me er altijd goed thuis gevoeld en ik kon ook met de medebroeders best opschieten. Ook met het vrouwelijk en mannelijk personeel dat ons streven naar volmaaktheid kwam ondersteunen.

Zelfs kon ik goed opschieten met de prioren, al moet je deze opmerking met de nodige betrekkelijkheid lezen.

Maar is niet alles in dit leven betrekkelijk? Nou dan.

III Over biechthoren en pastoraal

In mijn leven ben ik, zoals veel katholieken, regelmatig gaan biechten. Lilian Rubin beschrijft in haar boek "Het erotisch slagveld" de geschiedenis van de jongerensexualiteit.

Daarin bezigt zij de uitdrukking: "alles, behalve dát." Onder "dát" verstaat zij de gemeenschap en onder "alles" wat daaromtrent in het vrijen tussen jongens en meisjes plaatsvindt. In de jaren tussen mijn twintigste en de dag dat ik in het klooster trad gold dit ook voor mij. In die jaren was er stof tot biechten.

Ik vind het heel merkwaardig dat die stof optrok nadat ik besloten had dominicaan te worden. Ik werd weer de kuise jongeling die ik tot mijn twintigste was geweest. In het noviciaat gingen we elke week biechten. Als fraterstudent in Zwolle en Nijmegen om de veertien dagen.

In Nijmegen vertelden medestudenten dat zij niet meer regelmatig gingen biechten. Ik kon mij dat goed voorstellen, want ik was met die praktijk ook niet gelukkig.

In Venlo mocht ik voor het eerst de biechtstoel langs een andere deur binnengaan: die van de biechtvader. Dat is de meest ingrijpende ervaring van mijn leven geweest. Dat klinkt hoogdravend maar toch blijf ik er bij. Niet het intreden in het klooster, niet de professies, niet de kleine en de grote wijdingen met als bekroning de priesterwijding, neen, het binnengaan in de biechtstoel en dan te luisteren naar de man of vrouw die hun zonden belijden; dat greep mij het meest aan. Mensen die vertellen wat in hun ervaring zonde is.

Voor het eerst gebeurde dat in de kerk van Mariaweide toen ik daar retraite hield om klaar te zijn voor een benoeming. De kerk van Mariaweide was een biechtkerk.

De hele dag was er gelegenheid tot biechten. De mensen konden als er geen pater in de kerk was, op een belletje drukken om een biechtvader te roepen.

Tijdens de retraite op Mariaweide in de zomer van 1963, waaraan ook mijn klasgenoot Louk Janssen deelnam, zaten wij samen als jonge paters veel in de kerk om de binnenkomende biechtelingen op te vangen.

Nu de praktijk van het biechten bij de meeste katholieken is verdwenen kan de vraag opkomen wat er dan zo bijzonder was aan het biechten van toen en aan die ingrijpende ervaring van het biechtboren van mij. Het bijzondere zat erin, denk ik, dat vele jongeren en ouderen gewoontegetrouw in mijn biechtstoel binnen stapten met de bedoeling hun zondelijstje op te zeggen en de penitentie met absolutie te ontvangen. Zo kon het biechten verlopen, maar ik gaf wel op mijn wijze de ruimte om wat meer te vertellen. Zodoende kwamen er gesprekken op gang die het gebruikelijke belijden en absolutie krijgen overstegen. Tijdens de week van de retraite waren er al die vroegen om het gesprek dat in de biechtstoel begonnen was voort te zetten in de spreekkamer. Maar ik moest toen zeggen dat ik op een benoeming wachtte en dat dit waarschijnlijk niet Venlo zou worden.

Toen het een paar weken later toch Venlo werd, kreeg ik boven mijn biechtstoel mijn naam. Daar kon ik dan naar verwijzen. Dat heb ik geweten want ik heb in Venlo van het begin af aan, naast de uren in de biechtstoel, veel tijd doorgebracht op de spreekkamer.

In de biechtstoel was ik te bereiken op vrijdagavond van zeven tot acht uur en op zaterdagmiddag van vier tot zes uur.

In de eerste jaren was er op zaterdagmiddag haast geen tijd om een kopje koffie te drinken en een sigaretje te roken.

Voor de feestdagen was het de topdrukke in het biechthoren. Daags voor Kerstmis en Pasen stonden er lange rijen voor eik van de zes biechtstoelen en ook het middenschip van de kerk zat vol wachtende en penitentiebidde gelovigen.

Dat was voor de paters lopende bandwerk. Dat werd zo zwaar gevonden dat wij elke avond in Mariaweide bij de boterham gebakken biefstuk kregen. Dat versterkend vlees is pas verdwenen van het menu toen het biechthoren al flink was teruggelopen.

Nu over mijn persoonlijke ervaringen bij het biechthoren. Hoe dat aanleiding gaf tot vele pastorale contacten.

Om de gemoedsstemming te illustreren van de katholieken die in de biechtstoel stapten citeer ik uit het boek van Godfried Bomans en Michel van der Plas: "In de kou".

Onder het hoofdstuk "biechten" vertelt Bomans over zijn puberteit. Over die periode van schuld, angst en panische ontzetting om wat er allemaal met je als jongen gebeurde.

Terugblikkend zegt hij: dat toespitsen van het zondebesef op erotiek en sexualiteit is toch eigenaardig. Als je met nieuwjaar de krantenbezorger niets geeft dan is dat tien maal erger.

Als je nu op die tijd terugkijkt, zo gaat Bomans verder, dan werd er door de priesters en de ouders alleen maar vaag over sexualiteit gesproken. Het waren zonden tegen de heilige deugd. Als men het had over de wereld en de zonde dan vulde je vanzelf een vrouw in.

Dat alles heeft volgens Bomans geleid tot geruisloze afval van mensen die onder die kerkelijke moraal hebben geleden.

Die mensen zeggen kwaad: "ze hebben ons wat wijs gemaakt."

Van der Plas antwoordt daarop dat de priesters ook niet beter wisten. Hij stelt het instituut er voor verantwoordelijk.

Tot zover Godfried en Michel over biechten. In ben in de gelukkige omstandigheid geweest dat ik bij het biechthoren van het begin af aan wel beter wist. Wij hadden op het Albertinum al geleerd dat het zesde en het negende gebod naar de achterste regionen van het zondeveld konden worden geschoven.

Ik heb altijd de blijde boodschap van de bevrijding verkondigd. Voor allen die het horen wilden. Als de opmerking kwam: "Hoe komt het dat u anders denkt en oordeelt dan andere biechtvaders?" dan zei ik: "In de kerk is er veel vernieuwd. Je gaat met een infectie toch ook niet naar een dokter die penicilline niet kent omdat hij daar in zijn opleiding niets van heeft gehoord."

Vooraf inzake huwelijksmoraal kon ik in mijn achterste biechtstoel een nieuw geluid laten horen. Deken Meijs, de oprichter van de open kerk, heeft voor zijn dood eens gezegd dat de kerk een schuldbelijdenis zou moeten uitspreken voor het leed, de angst, de liefdeloosheid waarmee zij vooral de gehuwde mensen heeft pijn gedaan.

Die kerkelijke schuldbelijdenis heb ik tegenover vele biechtelingen uitgesproken. Om een schrijnend voorbeeld te geven. Bij een van de biechtelingen voor Pasen was een vrouw die bekende dat zij al heel lang niet meer had gebiecht. Bij die laatste biecht uit het verleden had zij het schuifke gekregen, was haar de absolutie geweigerd. Zij en haar man hadden besloten dat vier kinderen voldoende was. Zij deden aan geboortebeperving met condooms. Toen zij dat bekende had de biechtvader haar de absolutie onthouden. Het gevolg ervan was dat zij in zonde leefde en niet meer te communie kon gaan. Ook niet toen haar kinderen de eerste communie deden en bij andere kerkelijke plechtigheden.

Zij huilde. Nu kon ze weer te biechten gaan omdat zij niet meer vruchtbaar was. Geroerd door zoveel leed en onnodige schaamte en verdriet heb ik haar excuus aangeboden. Haar gezegd dat zij in de ogen van God en Jezus liever was dan de wet- en gerechtsgeleerden die haar dit hadden aangedaan.

In de biechtstoel kwam ik ook tot de ontdekking dat er een percentage van de mensen homosexueel was. Zij hadden het moeilijk in hun verborgen leven. Ik zal daar in een ander hoofdstuk uitvoerig op terugkomen.

Zo als er nu jongeren zijn die zich K.P.P.-er noemen, alleen nog met Kerstmis, Pasen en Pinksteren naar de kerk, zo waren er toen vele jongeren die rond de feestdagen te biechten gingen. Uit hun verhalen bleek dat de seksuele vrijheid toenam. Voor meisjes betekende dit ook de angst voor een ongewenste zwangerschap. Door die angst bleef de menstruatie uit.

Er was een pil op de markt die na gebruik binnen vijf dagen de menstruatie deed komen. Was dat niet het geval, dan moest het meisje rekening houden met een zwangerschap.

Van een dokter heb ik toen die pillen gekregen. Hij zei: "Ze komen eerder bij jou dan bij mij."

Ik heb die pillen, in doosjes van twee, verschillende malen gegeven. Maar er was nooit een ongewenste zwangerschap. In de meeste gevallen kwam de menstruatie al voor zij de pillen gebruikten. De rust die van een gesprek uitging was al voldoende. Gelukkig maar, want in de zeventiger jaren werd ontdekt dat die pillen niet zo gezond waren.

Op een dag kwamen er een meisje en een jongen in grote nood. Zij was echt zwanger en zij hadden gehoord dat ik een verlossende pil had. Ik moest hun meedelen dat dit niet het geval was.

Onder de biechtelingen waren ook religieuzen. Zowel vrouwelijke als mannelijke. Die maakten van de gelegenheid gebruik dat ze in de stad waren om in onze kerk te biechten. Dan hoefden zij niet de in hun klooster aangewezen biechtvader te bezoeken. Het gaf ook de mogelijkheid een ander geluid te horen.

Vanuit Duitsland kwamen er ook veel mensen biechten. Ik moest er mijn Duits voor bijspijkeren.

Het gebeurde een keer dat twee jonge vrouwen aan de broeder koster vroegen naar mij. Ze zeiden dat ze mij zo geschikt vonden omdat ik zo goed Duits sprak, maar ik denk dat de reden een heel andere was. Zij hoefden dan niet nog eens hun hele verhaal aan een andere biechtvader te vertellen. Zij wisten ook dat ik begrip had voor hun moeilijke situatie.

Door het biechthoren en de van daaruit ontstane contacten met vele mensen nam mijn pastorale activiteit toe.

Hoewel ik nu nog gesprekken heb met mensen die twintig of tien jaar geleden bij mij te biechten kwamen duurden de doorsnee pastorale gesprekken niet langer dan een of twee keer.

Van een voortgezette begeleiding was er wel sprake als mensen worstelden met zware psychische problemen.

Van Walter de Bont hadden wij geleerd de grenzen in het oog te houden van onze mogelijkheden als pastor. Wij moesten hulpvragers waarvan de problemen niet tot onze competentie behoorden doorverwijzen naar deskundigen.

Walter zei er wel bij dat, als een hulpvrager niet doorverwezen wilde worden, het geen zin had hem naar een meer deskundige te verwijzen.

Zo kwam het in mijn werk voor dat het jaren duurde eer iemand er van overtuigd was dat hij of zij beter naar een psychiater kon gaan.

Het is in mijn praktijk maar een paar maal gebeurd dat de betreffende psychiater mij liet weten dat ik goed werk had gedaan. Om de betreffende te overtuigen dat hij andere dan pastorale hulp moest zoeken. Op den duur nam het pastorale werk zoveel tijd in beslag, dat ik niet altijd de nodige aandacht kon besteden aan de hulpvragers.

Dat vind ik een zwakke kant van mijn pastoraal bezig zijn. Als ik opnieuw moest beginnen dan zou ik meer selectief te werk gaan. Ik heb nooit geleerd “nee” te zeggen op een verzoek.

In de loop van de zeventiger jaren nam de biechtpraktijk in snel tempo af. Omdat ik de hele zaterdagmiddag beschikbaar moest zijn voor enkele mensen vond ik het beter om met het biechthoren te stoppen. Ik beperkte het biechthoren tot de namiddagen voor de grote feesten. De zaterdagmiddag hield ik vrij voor gesprekken op de spreekkamer.

Nu ik dit hoofdstuk schrijf hoor ik geen biecht meer in de kerk van Mariaweide. Andere paters doen dit nog wel. Vanaf vier uur in de namiddag om de hele uren.

Vanuit het bisdom wordt er propaganda gemaakt om de biecht weer in ere te herstellen. Zelfs de kinderbiecht.

Ik denk dat de tijd van de oorbiecht voorbij is. Wel blijven de gesprekken op de spreekkamer voor mijn werk heel belangrijk.

Het is een andere werkwijze dan in de professionele hulpverlening gebruikelijk is. Geen intakegesprek met doorverwijzing. Een vriendschappelijk band met hulpvrager schept een vertrouwelijke sfeer.

Als ik met die pastorale gesprekken wel heb gedaan dan heb ik ook veel goeds ontvangen van mijn gesprekspartners. Zij hebben mij geleerd wat eenzaamheid is en de pijn van depressies. Zij hebben mij geleerd hoe belangrijk de kinderjaren zijn. Hoe intens het zielsverdriet door het leven heen van wonden die in de jeugd zijn geslagen.

Zij hebben mij ook veel geleerd over seksualiteit en erotiek. Hoe die een bron van lust en geluk kunnen zijn, maar ook een slagveld van angsten en frustraties.

De jongeren hebben mij geleerd bij de tijd te blijven. Ik moet bekennen dat ik mezelf in al die ontwikkelingen wel eens de vraag stelde: “Waar ben je mee bezig. Kun je allemaal wel verantwoord worden wat je doet en zegt?” De goede contacten die ik door mijn pastorale werk heb opgedaan gaven mij altijd weer de moed om door te gaan. Dat blijf ik dus doen.

IV Leren kan slechts in vrijheid - over het onderwijs

In de kranten is het bericht verschenen dat Minister Ritzen van Onderwijs flink gaat snijden in de top van zijn ministerie. 500 ambtenaren die te ver van de onderwijsbasis aan het voorschrijven en aan het vergaderen zijn zouden hun baan kwijt raken.

Terwijl ik dit hoofdstuk schrijf heeft dit bericht mij verheugd. Er wordt ingegrepen. Om de lawine van plannen, gewijzigde plannen, voorschriften en regels, studies en ontwerpen in te dammen. Die werden uitgezonden in stencils en belangrijk ogende brieven.

Na deze vreugdekreet van instemming begin ik mijn verhaal over het onderwijs in 1963.

In een vorig hoofdstuk heb ik verteld hoe ik door pater Bataille werd aangewezen om les te gaan geven op de Rijks H.B.S. en op de Middelbare Tuinbouwschool.

Omdat ik in de 25 jaar dat ik in het onderwijs werkte nog op verschillende andere scholen les heb gegeven wil ik aan elke onderwijsrichting een beschouwing wijden. Een beschouwing in de vorm van een verhaal dat past in de opzet van de opdracht die ik gekregen heb om te vertellen wat ik in Venlo heb meegeemaakt.

1) De Rijks H.B.S.

Toen ik in Venlo aan de Rijks, zoals die genoemd werd, begon was dat een school met 14 klassen. Na het derde jaar werden de leerlingen geselecteerd op hun aanleg in de exacte vakken en gingen dan verder in de A of B afdelingen.

De Rijks had in 1963 een bewogen aantal jaren achter de rug. Tussen de directeur en de leraren boterde het niet. De directeur had problemen die hij in de alcohol verdrong.

De inspectie van het openbaar onderwijs had ingegrepen en een directeur aangesteld om orde op zaken te stellen. Onder die directeur de Vries begon ik aan mijn taak om in alle klassen Cultuurgeschiedenis van het Christendom te onderwijzen.

Omdat geschiedenis in al zijn vormen mijn hobby was begon ik met frisse moed. Ik veronderstelde dat ik met mijn verhalen rond de stof die in het handboek beknopt was aangegeven een aandachtig gehoor zou vinden.

Maar dat viel lelijk tegen. Van didactiek, de methode om kennis over te dragen, wist ik niets. Ik had zelf in de jaren van mijn studie braaf geluisterd naar alle leraren en professoren die mij probeerden wijzer te maken. Vanuit die ervaring dacht ik dat de leerlingen van de Rijks hetzelfde zouden doen.

Met nog meer aandacht dan ik had kunnen opbrengen omdat ik mijzelf voor een boeiend verteller ver-sleet.

Mijn lesgevers in het verleden waren dat niet altijd.

Hoe de leerlingen van de Rijks in die beginfase tegen mij aankeken hebben ze later tegen mij gezegd.

Toen ze naar mijn eerste lesuur op weg waren hadden ze in de gang gezegd: "We gaan weer eens kijken welke lui ze nu weer gestuurd hebben."

Die opmerking moet je plaatsen tegen de rij van voorgangers Dominicanen die op de Rijks les hadden gegeven. Dat waren de paters: Roemer, Brinkman, Merk, Meiers, Boers, Willems, Godding, Wagenberg, Brouwer, Bataille en de Bok.

Mijn voorgangers hadden ten hoogste één jaar en Boers slechts 6 maanden les gegeven. Pater Brouwer was tijdens het schooljaar plotseling gestorven. Toen ik les kwam geven waren er nog leerlingen die be-rouwvol vertelden dat zij meenden aan zijn dood te hebben bijgedragen.

Ik vertel dit alles om duidelijk te maken dat de leerlingen niet op mij zaten te wachten. Vanuit mijn hobby voor geschiedenis ging ik daar toch wel een beetje vanuit. De verhalen die ik interessant vond zouden zij toch ook wel willen proeven. Maar die verhalen gingen boven hun pet. Zij konden mijn op het Albertinum gevormde jargon niet volgen.

Tegen de herfstvakantie liep de orde in een tweede klas uit de hand. Ik stuurde een jongen naar de direc-teur.

De Vries kwam hem terugbrengen met de mededeling dat die boosdoener mij wel mocht en zeer ontdaan was dat ik hem de klas had uitgestuurd.

Harrie Korsten, een jonge geschiedenisleraar die de orde wist te handhaven, leerde mij de regels van een klas aanpakken. Omdat hij geschiedenis gaf, konden wij onze lessen op elkaar afstemmen. Dat verhoogde de zinvolheid van wat ik verder eenvoudiger en meer aangepast aan hun denkraam ging vertellen.

Met de leerlingen uit de hoogste klassen kreeg ik spoedig een goed contact. Zij openbaarden aan mij waar zij in de werkelijkheid van alle dag mee bezig waren. Over de verhoudingen thuis en ook over de verhou-dingen op school met de leraren. Hoe de ene leraar zus was en de andere zo. Ieder met een eigen ge-bruiksaanwijzing.

Van hen leerde ik ook hoe de Rijks zich verhiel tot de bijzondere scholen. Die waren katholiek en ston-den bij de burgerij veel hoger in aanzien.

De pastoors en de kapelaans en ook de paters keken met een laatlunkend oog tegen de Rijks aan. Voor de bloei van het godsdienstige leven kon dat geen goede school zijn.

Terwijl vanuit de Rijks met meer dan grote ijver gewerkt werd om de katholieke machten niet voor het hiërarchische hoofd te stoten.

De Rijks mocht mij als pater dominicaan gebruiken. Als katholieke vlag en pauselijke wimpel om bij de jaarlijks terugkerende campagne leerlingen te werven.

Verskillende ouders hebben mij verteld dat zij hun kinderen naar de H.B.S. durfden sturen omdat er een pater aan verbonden was. Van mijn kant hemelde ik de Rijks met handen en voeten op als een heel goede school.

Na twee jaar ging directeur de Vries weg. Zijn opvolger werd een jonge leraar aardrijkskunde uit Gronin-gen, Cooijnans.

De mammoetwet kwam door de Kamers en de Rijks zocht aansluiting bij de openbare Mulo. De school groeide en de naam werd gewijzigd. Van Rijks H.B.S. tot Rijks Scholengemeenschap met Mavo, Havo en V.W.O. afdelingen.

Terwijl ik in de Rijks mijn weg zocht als leraar ontstond in Amsterdam de provobeweging. Vanaf 1965 tot 1967. Samen met de leerlingen volgde ik die ludieke opstand tegen de autoriteiten van allerlei slag. In ons klooster waren de paters verontwaardigd over de handel en wandel van het langharig werkschuw tuig. Maar ik vond het prachtig en helemaal niet gevaarlijk. Als het establishment waardevol was dan zou het wel stand houden.

Rond het station in Venlo verzamelden zich ook jongeren die het haar lieten groeien, gitaar speelden en hasj rookten.

Ik vroeg hen of zij niet eens naar het klooster wilden komen om samen met de leerlingen van de Rijks te praten over hun idealen. Dat deden ze en die ontmoeting werd het begin van wat later het Open Onttrouwingseentrum zou worden in Venlo. Op 14 oktober 1966, 's nachts om 4.29 uur werd, volgens Vondeling, de moord met voorbedachte rade gepleegd op het kabinet Cals. De beruchte nacht van Schmelzer. Die nacht zou aanleiding worden van een politieke scheuring in de K.V.P. Ik vermeld dat omdat die scheuring werd ingeleid door een K.V.P. bijeenkomst in schouwburg de Prins in Venlo.

Met een groep leerlingen van de Rijks was ik daar naar toe gegaan. Een les praktijk in de cultuurgeschiedenis van het christendom.

Tijdens die bijeenkomst van de K.V. P. was het voor de leerlingen en mij duidelijk dat de top van de katholieke partij niets liever wilde dan dat de scheurmakers van de P.P.R. uit de partij zouden gaan. Wat ook gebeurde. In het hoofdstuk over de politiek zal ik daar nog op terug komen.

In het kader van mijn verhaal over de Rijks vermeld ik het om aan te tonen hoe mijn leraarschap zin kreeg in het samen met de leerlingen nadenken over de tekenen van de tijd. In het samen zoeken naar de diepere oorzaken van alle ontwikkelingen in de maatschappij. Veel meer dan nu waren de leerlingen van toen geïnteresseerd in de politiek. Ook meer betrokken bij de veranderingen in de kerk.

De ouderen, ouders en leraren, geraakten in verwarring. Moeders huilden omdat de zoon de haren lang droeg. Vaders konden nog moeilijker de veranderingen bijbenen en geraakten in vertwijfeling. Ik probeerde het hoofd koel te houden en wees naar de pruikentijd.

Intussen gingen de veranderingen in het onderwijs gestaag door. Alle leerlingen die de studie begonnen op de Rijks Scholengemeenschap moesten eerst naar de brugklas.

Terwijl de oude H.B.S. werd afgebouwd ontstond de nieuwe inrichting van het onderwijs zoals in de Mammoetwet voorgeschreven.

Omdat er in die nieuwe richting geen plaats was voor de cultuurgeschiedenis van het Christendom werd ik ingeschakeld in de brugklassen en in het geven van lessen in Maatschappijleer. Van het ministerie kreeg ik daarvoor de bevoegdheid.

In 1973 vroeg de rector of ik een volledige baan wilde. Dat zou tot gevolg hebben dat ik geen tijd meer had voor de Middelbare Tuinbouwschool en voor het pastorale werk. Maar daar voelde ik niets voor en om die reden nam ik mijn ontslag.

Zuster Victoire, de directrice van de Kleuterleidstersopleiding in Venlo, had mij al eens gevraagd om op haar school katechese en katechetiek te komen geven. Ik had dat toen geweigerd met te verwijzen naar mijn lessen op de Rijks.

Nu die lessen wegvielen kon ik solliciteren naar de Klos zoals die opleiding voor kleuterleidsters genoemd werd. Omdat de functie van katecheet vacant was werd ik door directeur Bakker direct aangeworven. Het advies van de oud-directrice Zuster Victoire zal daaraan wel hebben meegeholpen.

De overgang van de Rijks naar de Klos vond ik heel fijn. Waarom, dat zal ik in mijn verhaal over mijn lesgeven aan de Klos wel uitleggen. Eerst komt nu de Middelbare Tuinbouwschool aan de beurt.

2) De Middelbare Tuinbouwschool

In Venlo en omstreken leven en werken veel tuinders. Vroeger waren dat tuinders-gardeniers genoemd in het Venloos dialect-van-de-koude-grond. In de naoorlogse jaren groeide het areaal van kassen, waarin, onder bescherming van glas en met hulp van verwarming, groenten werden geteeld.

Om de zonen van de tuinders vaktechnisch te scholen was er eerst een lagere tuinbouwschool. De ontwikkelingen in land en tuinbouw verliepen zo snel dat een meer uitgebreide opleiding noodzakelijk was. Daar zorgde de middelbare tuinbouwschool voor.

De omschakeling van een vrij primitieve vakschool tot een volwaardige middelbare tuinbouwschool heb ik helemaal meegemaakt en meebeleefd. Toen ik na 25 jaar lesgeven in de Vut ging was ik de nestor van de school. Ik was de oudste in jaren van de vier leraren die in september 1963 het lerarenbestand kwamen aanvullen. Een van die vier musketiers, Arnold van Berge, was toen directeur.

Aan de Rijnbeekstraat in Venlo, waar de school nu is gehuisvest, werd in 1963 nog gebouwd aan een moderne school met alle voorzieningen die een goede opleiding zouden garanderen.

Intussen werd er les gegeven in een gebouw van de lagere school aan de Roermondse straat. Een zeer gebrekkige behuizing. Als het regende moest de conciërge met emmers slepen om het hemelwater te beletten tot een zondvloed te worden. De leerlingen zaten op elkaar gepakt en de lucht was er altijd bedompt. Directeur Bouten was streng. Zowel voor de leerlingen als voor de leraren. Voorbeeldig katholiek als hij was moest het hem toch eens van het hart dat een van mijn voorgangers, pater van Rijn, minder geschikt was om les te geven op zijn school. De pater had een stijf been, dat legde hij op de lessenaar. Omdat hij een habijt droeg konden de leerlingen de hele les tegen de onderkleding van de pater aankijken. Die was ouderwets zedig, maar toch niet bevorderlijk voor de aandacht. De pater was bovendien even stijfkoppig als zijn been.

In het voorjaar van 1964 konden wij al verhuizen naar de nieuwe school en dat maakte het lesgeven heel wat comfortabeler.

De leerlingen van de tuinbouwschool waren heel anders dan die van de Rijks. Het waren meestal zonen van tuinders die uit Venlo kwamen of uit de dorpen uit de omgeving.

Zo waren gemotiveerd om zo spoedig mogelijk een diploma te halen en weer aan het werk te gaan.

Pas na een paar jaar kwam het eerste meisje de lessen volgen. Toen in de school ook een afdeling kwam voor bloemsierkunst nam het aantal meisjes toe. Ik vond dat gunstig voor het sociale klimaat op school, want alleen mannen onder elkaar geeft ruimte voor verruwing.

In 1966 werd directeur Bouten inspecteur van het landbouwonderwijs in Breda. Hij werd opgevolgd door Frans Klaassen.

Frans Klaassen was een volbloed onderwijzer. Zijn devies: concentratie, regelmaat en herhaling. Hij wilde dat er geleerd werd en in het overhoren en herhalen zag bij de mogelijkheid om de jongens en meisjes in twee jaar zo veel mogelijk bij te brengen. Frans was een noeste werker en hij kon er niet tegen als een leraar of een leerling zich ziek meldde.

In de zeventiger jaren stierf er een leraar aan leverkanker. Die goede man was een vriend van Frans. Hij gaf les tot veertien dagen voor zijn dood. Met die dood in zijn schoenen moet hij de laatste weken voor de klas hebben gestaan.

De veranderingen op kerkelijk gebied waren vanuit de tuinbouwschool met zijn leerlingen uit heel Limburg goed te volgen.

De vragen van de leerlingen weerspiegelden de ontwikkelingen in het godsdienstig leven. Eerst kwamen de vragen: moeten we nog biechten? Daarna: moeten we 's zondags nog naar de kerk? Dan kwam het moment dat de jongens zeiden: "Ik heb onze pa bekeerd want hij gaat ook niet meer."

In de zestiger jaren was de betrokkenheid bij het kerkelijk gebeuren onder de leerlingen groot. Toen in het begin van de zeventiger jaren bisschop Moors aankondigde dat hij zou weggaan wilden de leerlingen meewerken aan de profielschets van de nieuwe bisschop.

Samen met een groep studenten kwam ik voor Radio-Zuid, de regionale Limburgse zender, om te vertellen hoe wij over een nieuwe bisschop dachten. Hij moest open staan voor het nieuwe, dicht bij de jongeren staan, luisteren naar wat de mensen te vertellen hadden over hun wel en wee.

Groot was dan ook de teleurstelling toen in 1972 bisschop Gijsen benoemd werd. De handel en wandel van de nieuwe bisschop werd kritisch van commentaar voorzien. Tot na verloop van jaren de studenten het wel goed vonden en geen boodschap meer hadden aan de bisschop en zijn aanhang.

In de 25 jaar dat ik op de tuinbouwschool heb les gegeven is het, na benoeming van Gijsen, maar een maal voorgekomen dat ik een volgeling van hem onder mijn gehoor had. Onder de leerlingen, wel te verstaan.

De Middelbare Tuinbouwschool ressorteerde onder het landbouwhuis in Roermond dat in heel Limburg veel scholen onder zijn beheer had.

Hoewel de voorzitter van het landbouwhuis, de hoogste baas, een volgeling van Gijsen was heeft hij nooit over mijn doen en laten een blijk van afkeuring gegeven. Als wij in het kader van bijeenkomsten van godsdienstleraren die onder het Landbouwhuis werkten in Roermond werden uitgenodigd voor een lezing

dan mocht ik rustig mijn kritiek uitspreken. Daarbij gesteund door collega-leraren van Venlo die "onze pater", zoals ze mij noemden, niet lieten vallen. Dat vond ik zeer bemoedigend. Op de school groeide het vertrouwen in mij. Naarmate ik langer op de tuinbouwschool les gaf werd ik steeds meer een vraagbaak voor leraren en leerlingen. Op Mariaweide had ik als buitenbeen niets in de pap te brokkelen.

Voor de school was ik een pater die bleef, terwijl overal in Limburg priesters het lieten afweten.

Toen in de loop der jaren het aantal leerlingen van de Middelbare Tuinbouwschool terugliep kwam het plan op om een MEAO, een middelbare school voor economisch en administratief onderwijs, naast de tuinbouwschool op te nemen in een scholengemeenschap.

De MEAO kwam er en groeide in korte tijd als kool. De integratie van twee zo verschillende opleidingen in een scholengemeenschap viel bar tegen. De leerlingen verschilden teveel van afkomst en in toekomstgerichtheid. Klerken versus boeren, zoals ze elkaar noemden.

De fusie werd na een paar jaar weer ontbonden en beide scholen werden weer zelfstandig. Ik mocht ook op de MEAO les geven en was de pater-moderator van beide scholen.

Bij de opening van het schooljaar en bij het kerstfeest moest ik voor beide als priester-leraar optreden. Ervaringsgewijs heb ik geleerd dat je als leraar van de leerlingen moet houden wil je een goed leraar zijn. Ik heb van de jongens en meisjes waaraan ik les gaf gehouden. Het is een apart soort liefde maar die kwam toch uit mijn hart. Ik heb hen dat ook gezegd en verklaard. Zij hebben mij ook laten blijken in die liefdesverklaring te geloven. Dat vond ik fijn. De proefwerken werden gebruikt om aan mij te vertellen hoe ze over bepaalde dingen dachten en welke problemen hen bezig hielden.

Bij het afscheidsfeest toen ik in de VUT ging lachten collega's dat ik in het geven van punten guller was voor de meisjes dan voor de jongens.

Dat verschil kon ik aan mijn mannelijke collega's goed verklaren. Meisjes, zei ik, kunnen beter dan jongens uitleggen wat ze denken en voelen. Dat geldt zeker voor een vak als religieuze vorming waarin ervaring en gevoel een belangrijke rol spelen. De vrouwelijke collega's waren het helemaal met mij eens. In huwelijken en samenwonen is het van hetzelfde laken een pak.

Ik heb op de Tuinbouwschool lesgegeven tot in september 1988. Dat was om de 25 jaar vol te maken en daardoor een premie te ontvangen van een half maandsalaris. Ik had dan ook enkele weken de tijd om mijn opvolger in te wijden.

Nadat ik in de VUT was gegaan begon het touwtrekken om de school te verplaatsen naar Horst. Dat vond het landbouwhuis in Roermond beter met het oog op de toekomst. Horst had een middelbare landbouwschool en de lobby van die agrarische bedrijfstak bleek sterker te zijn dan die van de gardeniers.

Die strijd waarbij het hele lerarenkorps en de directie in Venlo was betrokken ging tegen de hoge heren van Roermond en die mocht ik alleen als toeschouwer meemaken.

3) De Gewestelijke School van het N.K.V.

In 1964 werd ik gevraagd lessen te geven aan de Gewestelijke Sociale School van het N.K.V. in Venlo. Door de katholieke vakbond werden die scholen opgericht en gefinancierd om de werkende arbeiders in de avonduren de gelegenheid te geven hun kennis bij te spijkeren. De meeste deelnemers hadden na de lagere school een vak geleerd. Nu waren ze goed gemotiveerd om Nederlands, Recht, Geschiedenis, Godsdienstige vorming bij te leren in een aansprekende vorm.

Toen de wet op de ondernemingsraden door de Kamer werd aanvaard kwam de noodzaak erbij spreek- en schrijfvvaardige werknemers naar voren te kunnen brengen die tot lid konden worden gekozen van de ondernemingsraad.

Tien jaar was ik aan de school verbonden. De eerste twee jaren om godsdienstige vorming te geven, de volgende jaren om de deelnemende werknemers het spreken in het openbaar te leren.

Ik heb dat gedaan op verzoek van de cursisten. De leraar die Nederlands gaf zag geen kans die les uit te breiden met spreekvaardigheid. Volgens hem waren de deelnemers aan de cursus daartoe te weinig uitgerust. Omdat ik die mening niet was toegedaan vond ik het een uitdaging om die lessen aan te pakken. In Hoogstraten had ik zes jaar lang spreek- en toneellessen gehad van Ast Fontaine. In Vlaanderen was hij op dat gebied een autoriteit.

Op het einde van de driejarige cursus moesten alle deelnemers een proeve van bekwaamheid afleggen. Een jury beoordeelde dat optreden. Ondanks de zenuwen deden zij dat elk jaar met een goed resultaat.

Ze kregen van mij de ruimte om te praten over hun werkervaring of hun hobby's. Door die examenproeven kreeg ik zelf een goede kijk op hun werk en vrijetijdsbesteding.

Een van de ijverige cursisten was Sef Giesbertz van Tegelen. Hij was een ongeschoolde arbeider, stoker op de metaalfabriek de Globe in Tegelen. Hij was intelligent, maar nooit in de gelegenheid geweest om na de lagere school verder te studeren.

Via de N.K.V.-opleiding kwam hij in de gemeentepolitiek en was actief in de ondernemingsraad van de fabriek waar bij werkte. Dat ging niet zonder moeilijkheden van de kant van zijn werkgever. Over die fricties is er destijds in Vrij Nederland uitgebreid geschreven. Samen hadden wij dat aangekaart.

Op zekere dag, enkele jaren nadat hij de cursus had beëindigd, kwam zijn vriend mij vertellen dat Sef in het ziekenhuis lag. Hij had leukemie en zijn vrouw was door de dokter over de hopeloosheid van zijn toestand ingelicht. Of ik hem eens wilde bezoeken.

Dat heb ik toen gedaan. Samen met zijn vrouw ben ik op zijn verjaardag naar het ziekenhuis gegaan. Boven zijn bed hing een lint met het opschrift: "Lang zal bij leven."

Zijn vrouw en ik wisten dat dit niet lang meer zou duren.

Hij was zich van het naderend onheil niet bewust. Al zal hij wel wat vermoed hebben want bij een volgend bezoek zei hij tegen mij: "Hub, stel dat ik kom te sterven, hoe moet het dan met mijn kinderen?"

Hij had vier kinderen, een dochter van 18, een zoon van 16, een dochter van 14 en dan een nakomertje, een meisje van drie jaar.

Daar ik niet houd van beloftes op of bij een sterfbed heb ik hem gezegd: "Luister, Sef, als jij zou sterven dan zal ik, zolang ik in Venlo ben, jouw kinderen steunen. Maar ik kan elders benoemd worden en dan garandeer ik niets."

Sef Giesbertz overleed eind april 1972. Vanaf die datum heb ik de zorg voor vier kinderen van hem overgenomen.

Vanzelfsprekend niet helemaal, want ik bleef pater Gulickx. Voor de jongste was ik Orne Hub.

Met dat jongste meisje heb ik wel de sterkste band. Zij studeert nu in Eindhoven communicatie en woont met een vriend samen. Dit jaar sluit zij haar studie af en gaat dan in Amsterdam verder politicologie studeren. Sef zou maar wat trots geweest zijn als hij dit had kunnen meemaken.

Door die belofte aan Sef Giesbertz kon ik op mijn wijze nieuwe ideeën over opvoeding in praktijk brengen.

Het sterven van Sef Giesbertz heeft mij ook geleerd voor welke problemen weduwen met kinderen kunnen komen te staan. De mate waarin ik bij de opvoeding van de kinderen werd betrokken leerde mij de omvang van die problemen.

Ik was praatpaal, toeverlaat, Ome Hub, financiële steunverlener. Ik voelde mij daar heel gelukkig bij. Als politici willen bezuinigen op de uitkering van weduwen en wezen dan wens ik hen eenzelfde ervaring toe. Dan zullen de Haagse rekenaars wel anders handelen.

Ik heb tien jaar les gegeven op de Gewestelijke Sociale school. Toen kwam er een pastoraal werkster in het dekenaat Venlo. Die vertelde de directeur van de school dat zij les wilde geven in de kennis van de media en de informatica. Dat klonk in de oren van de directeur zo geleerd en zo veelbelovend dat hij vroeg of ik mijn plaats wilde afstaan aan die zuster. Dat deed ik en zij heeft de lessen precies één jaar volgehouden.

Zij wilde van bovenaf kennis en vaardigheid opleggen. Ik heb altijd meer gevoeld om de aanwezige mogelijkheden te stimuleren. Niet te hoog van de toren te blazen. Dit is de gelegenheid om over te stappen naar de volgende school. Dat waren de Katholieke Leergangen die ook avondlessen verzorgden. Daarvoor had ik nu de tijd omdat het N.K.V. met zijn lessen op de sociale school waren weggevallen.

4) De M.B.O.-S.D. - De Middelbare Beroepsopleiding Sociale Dienst.

De Katholieke Leergangen hebben in Venlo een dependance. Een Middelbare Beroepsopleiding voor de Sociale Dienst.

Die is daar opgericht op instigatie van de directeur van de sociale dienst in Venlo. Die wilde een betere opleiding voor zijn medewerkers. In de groeiende sociale zorg van de welvaartsstaat was dat nodig.

Van mijn werk bij de Geestelijke Gezondheidszorg Noord Limburg kende ik de adjunct-directeur van de school.

Hij vroeg mij of ik geen zin had om op de school wijsgerige antropologie te geven. Ik antwoordde dat ik dat dolgraag zou doen. Want daardoor kon ik zelf op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in de filosofie.

In Zwolle had ik tijdens mijn opleiding drie jaar filosofie gestudeerd. In de daarop volgende jaren had ik daarover nog het een en ander gelezen.

Bij de veranderingen in het onderwijs die de invoering van de Mammoetwet met zich meebracht waren er op de Rijks H.B.S. jonge leraren die met mij van mening waren dat ook op de Rijks filosofie zou moeten worden gegeven.

Precies zoals in Frankrijk waar de filosofie een belangrijk vak is op de middelbare school. Bij een schoolreis naar Parijs met de leerlingen van de Rijks bracht ik handboeken mee voor filosofie zoals die gebruikt werden op de scholen in Frankrijk.

Toen er door het ministerie van Onderwijs gelegenheid werd gegeven om postacademiale cursussen te volgen op de Hogeschool van Twente was ik zes jaar van de partij.

Dat waren boeiende en leerzame cursussen van een week. Zij werden voorbereid door de interfaculteiten van de verschillende hogescholen. Elk jaar kwamen er inleiders van formaat.

Ik was een ijverige leerling want temidden van die filosofen van professie was ik een amateur.

Ik werd benoemd tot begeleider van nieuwkomers want de deelnemers verschilden elk jaar weer.

De eerste cursusweek was tijdens het schooljaar op de Internationale School voor Wijsbegeerte in Amersfoort. Toen was de opkomst overweldigend. De leraren kregen er vrij voor van hun school.

Toen de cursussen werden gegeven in Twente én op het einde van de schoolvakanties, liep het aantal deelnemers van de schoolleraren snel terug. Zij wilden hun vakantie niet onderbreken. De vak-filosofen uit de verschillende hogescholen en universiteiten bleven komen. Maar voor hen was de cursus niet bedoeld en het ministerie trok de subsidie in voor die studieweken. Terecht.

Ik vond dat heel jammer. Vandaar dat ik enthousiast was om het geleerde in de praktijk te kunnen brengen op de middelbare opleiding voor sociale dienst.

Ik trad in dienst van de Katholieke Leergangen in Tilburg en heb met veel ijver en plezier meer dan tien jaar lesgegeven.

De directeur van de school, Piet Knipscheer, was een gehuwde priester. Hij had alleen de bevoegdheid om filosofie te geven. Toen in de tachtiger jaren het aantal leerlingen terugliep en de directeur ook weer lessen moest geven, heb ik mijn plaats voor hem ingeruimd. Ik kon in de VUT gaan bij de Katholieke Leergangen.

Tijdens die jaren van lesgeven op de MBO-SD had ik een goed contact met de studenten. De meeste van hen hadden een baan. Velen deden vrijwilligerswerk toen de banen schaars werden tijdens de economische crisis van de tachtiger jaren. Vele studenten heb ik in de loop der jaren geholpen met het maken van hun eindschrijft.

Vanuit de MBO-SD in Eindhoven werd er ook eens 'n beroep gedaan op mij om een zieke docent te vervangen gedurende het laatste trimester.

Met mijn Volkswagentje ging ik dan ook in Eindhoven les geven en op het einde van het jaar examen afnemen. Dat was hard werken.

Nooit heeft er op Mariaweide iemand gevraagd wat ik deed of waarom ik naar Eindhoven ging. Ik vermeld dat als een merkwaardigheid, want ik vond het niet erg. Ik denk dat zoiets in de meeste van onze kloostergemeenschappen het geval is. Als je iets doet wat buiten de gebruikelijke werkzaamheden valt dan kan men geen interesse opbrengen. Behalve voor datgene wat de prior doet.

Voor de rest moet ieder maar voor zichzelf uitmaken wat hij doet of nalaat. Op mislezen, koorgebed, preekbeurt wordt gelet.

Een klankbord voor je werken en denken moet je buiten het klooster zoeken. Ik denk ik dat dat komt omdat de meeste medebroeders op Mariaweide niet meer actief waren.

Zoals men in het huis van de gehangene niet over de koorde soreekt'. zo praat je in het huis van de rustende dominicanen niet meer over werken.

5) De Kleuterleidsteropleiding - De Klos –

Op het einde van mijn verhaal over de Rijks H.B.S. heb ik al verteld dat de overgang van de Rijks naar de Klos, de Kleuterleidsteropleiding, een fijne ervaring was.

Voor het gemak gebruik ik de verkorting Klos. Het was een opleiding die drie jaar duurde. De studenten die allemaal meisjes waren hadden een dag in de week praktijk tijdens het eerste schooljaar. Later werd de praktijk uitgebreid tot twee dagen in de week. Rond Sinterklaas mochten de meisjes de hele week in de school werken en spelen met de kleuters.

De lessen pedagogiek en didactiek waren gericht op het spelend leren. Het kleine kind, de kleuter, stond centraal.

In het evangelie staat een verhaal waarin Jezus een kind plaatst in de kring van de leerlingen. Met de les: zo gij niet wordt als kinderen zult gij het Rijk van God niet binnengaan.

De Klos aan de Zusterstraat in Venlo was in 1973 een voorportaal van het Rijk Gods. Na de oorlog was de school gesticht door de Zusters van Liefde en Zuster Victoire was de eerste directrice.

Toen ik er kwam was Frans Bakker directeur. Van de zusters van Liefde waren er nog twee werkzaam: zuster Adriaan was adjunct-directrice en zuster Martinelle werkte op de administratie en gaf les in het maken van poppen en andere textiele werkvormen. Twee lieve zusters die ik nog altijd zeer genegen ben. De omgang tussen docenten en meisjesstudenten was heel gemoedelijk. Ze noemden ons docenten bij de voornaam.

De vooropleiding van de meisjes was in de meeste gevallen de Mavo. Bij allen was de motivatie op eerste plaats het omgaan met kinderen.

In het onderwijs wordt een beetje laatdunkend neergekeken op de kleuters. Aan die hummels kun je toch geen kennis kwijt.

Zelf ben ik in mijn kleuterjaren op de bewaarschool geweest. Vanuit de volwassenen werd dat, het woord zegt het al, gezien als een plaats waar de kinderen onder toezicht veilig konden toeven. Terwijl de moeders met grote gezinnen de handen vrij hadden voor 'belangrijker' werk.

Was de bewaarschool gericht op de aanpak van hygiëne en lichamelijk welzijn van de kleuter, de Klos stelde de emotionele, sociale en cognitieve ontwikkeling op het eerste plan.

Via de Klos leerde ik onder anderen Jean Piaget kennen. De filosoofpedagoog die in zijn observatie van de kleuters de waarneming, de taai, het denken, de motoriek en de fantasie in de ontwikkeling van de kleuter tot object van zijn wetenschappelijke werk had gekozen.

Ik probeerde in mijn lessen de belangstelling van de toekomstige kleuterleidster te wekken voor die in mijn ogen belangrijke inzichten. Dat was heel moeilijk omdat mijn invalshoek, de catechese en de catechetiek, niet zo interessant werden gevonden. De vooropleiding en het bewustzijnsniveau van de toekomstige kleuterleidsters waren er ook niet naar. Toch hoop ik dat bij velen de wijsheid met de jaren zal zijn gekomen. Lief en kindvriendelijk waren de meisjes wel, maar het buskruit en warm water hadden zij niet uitgevonden.

In de zeventiger jaren deed de ervaringscatechese haar intrede. De oude catechismus met zijn vraag en antwoordspel had afgedaan. Het geloofsleven was belangrijker dan de geloofsleer. Ervaringscatechese hield in: uitgaan van de ervaring van jongeren en zo inductief komen tot structurering van de geloofsinhoud. Overall werd er geëxperimenteerd. Vanuit het Hoger Catechetisch Instituut in Nijmegen werden er modellen en leerplannen aangereikt. Als werker in het veld geloof ik nog steeds dat wij als catecheten de weg zouden gevonden hebben om vanuit de ervaring de jongeren te bereiken. Door die jongeren ook bij het zoeken te betrekken. Maar de kerkelijke overheid wilde geen ruimte geven voor dat gezamenlijk zoeken.

In 1972 werd bisschop Gijsen benoemd in Roermond: Hij begon systematisch alle vernieuwingen en alle plannen tegen te werken. Wat hem voor ogen stond kon iedereen lezen in zijn boek: Zekerheid en Vrede. Een boek dat de precieze leer vanuit de centrale in Rome onder woorden brengt. Dat geen enkel initiatief en leerproces vanuit de ervaring duidt.

De waarheid is een gegeven, Gijsen is daarvan in naam van de paus de deponhouder en elke katholiek is gehouden te geloven wat Gijsen voorhoudt te geloven. De kinderen mogen het op een aangepaste wijze horen, die waarheid, maar zelfs voor hen mag er geen letter aan de leer worden veranderd. De hel blijft ook voor kinderen de hel en de hemel de beloning.

In het kader van dit verhaal over de Klos een anekdote over Gijsen. Op het einde van het schooljaar 1973-1974 moesten de meisjesstudenten van het derde jaar Klos een examen afleggen. Het godsdienstexamen

werd dat genoemd hoewel het de bedoeling was de studenten catechetiek bij te brengen. De kunst om aan de kleuters de blijde boodschap door te geven.

Bij dat examen was een bisschoppelijke gecommitteerde. Dat was deken Jochums. Hij was vroeger rector van het seminarie Rolduc geweest, de gerenommeerde gymnasiale opleiding.

Als rector had hij ervoor gezorgd dat Jan Gijsen een baan kreeg in het bisdom. Bisschop Moors had hem op zekere dag gebeld en gevraagd of hij de jonge priester Gijsen niet kon gebruiken op zijn school.

De bisschop zat er een beetje mee in zijn maag. Jan was een apart figuur, had weinig vrienden onder de clerus, hield er gefrustreerde opvattingen op na in zaken van geloof en zeden, maar hij was bevoegd les te geven in geschiedenis en godsdienst. Rector Jochums had tegen de bisschop gezegd: "Stuur hem maar, dan zal ik hem wel begeleiden." Zo werd Jan Gijsen leraar op Rolduc. Hij verzorgde lessen in geschiedenis en godsdienst.

Het eerste jaar ging hij nog wel om met andere leraren. Maar daarna trok hij zich meer en meer terug. In de weken voor Kerstmis van zijn tweede jaar als docent kwam hij op een morgen bij de rector binnen met de laconieke mededeling: "Ik ga weg. De leerlingen luisteren toch niet naar me." De rector was ontsteld.

"Dat kun je toch niet doen. Zomaar weggaan tijdens het schooljaar. Dat geeft roosterproblemen." De argumenten van de rector konden de leraar Jan Gijsen niet overtuigen. Hij vertelde ook dat hij ziek was.

Pas toen in 1972 Jan Gijsen tot bisschop van Roermond werd benoemd begreep rector Jochums dat het vertrek van de leraar Gijsen een eerste stap was op weg naar het bisschopsambt.

Jan Gijsen was zich zijn roeping bewust geworden tot bisschop. De kerk in Nederland en de kerk van Roermond hadden een bisschop nodig van zijn postuur. Conservatieve katholieken van voorname huizen hadden hem in dat streven bevestigd.

Rector Jochums kon precies het spoor terug volgen van bisschop Gijsen tot de dag waarop de leraar Gijsen het op Rolduc voor gezien hield. Machtige handen hadden Jan Gijsen op de bisschoppelijke troon van Roermond getild.

Ik denk en geloof dat de Heilige Geest met tranen in de ogen heeft toegekeken. Tranen over het bisdom Roermond, nu al bijna 20 jaar lang.

Behalve die persoonlijke verzuchting vertelde de waardige gecommitteerde Jochums mij dit verhaal. Hij had mij nog nooit eerder ontmoet en wist niets van mijn kerk of ambtsopvatting.

Hij vertelde dat verhaal nog voor er één meisje examen had gedaan. Ik was zeer vereerd met het vertrouwen dat bij in mij stelde.

Hij vertelde mij ook nog over zijn eerste ontmoeting met de nieuwe bisschop. Dat was in januari 1974 toen de bisschop een nieuwjaarsreceptie gaf.

De bisschop had koel de wensen van zijn oud-rector aangehoord. Met geen woord of gebaar had hij gerept over de vroegere relatie van rector-leraar.

De bisschop had zichzelf losgesneden van de geschiedeniswortels waaruit hij als priester was gegroeid. Hij kon in mijn ogen geen goede vruchten voortbrengen.

Na dit intermezzo ga ik verder met mijn verhaal over de Klos.

In het begin van de tachtiger jaren werd er gewrikt aan het voorportaal van het Rijk Gods. De Zusters van Liefde die het bestuur van de school in handen hadden, zagen zich genoodzaakt de Klos los te laten.

Er kwamen gesprekken op gang over een fusie met de Pabo in Venlo. Bij die opleiding voor onderwijzers liep het aantal leerlingen snel terug. De Klos trok nog voldoende meisjes en zelfs een paar jongens.

Directeur Bakker en het lerarenkorps van de Klos met hem waren niet zo te vinden voor een fusie. Wij vreesden dat de specifieke kennis en vaardigheid om kleuters spelend te laten leren door de grote broers van de Pabo zou worden weggemasseerd. Bij een fusie zou eerder het aantal lesjaren van een docent tellen dan zijn kennis en ervaring met het spelend leren van kleuters.

Bovendien zouden wij uit onze vertrouwde omgeving aan de Zusterstraat moeten verhuizen naar de lokalen van de Pabo aan de Hulsterweg. Daar waren veel lokalen en weinig leerlingen.

Maar lievere koekjes werden in die tijd van bezuinigingen niet gebakken. Wij trokken met de Klos in bij de Pabo. Wij bleven er ondanks alle goede wil een vreemde eend in de bijt. Van kinderhemel in het vagevuur van de grote mensen.

De opleiding tot kleuterleidster werd opgeheven. Zij werd vervangen door een opleiding tot onderwijsgevenden aan de basisschool. De kleuterleidster werd leraar. Ik mocht de Klos nog helpen afbouwen en werd toen op wachtgeld gesteld.

In het jaar 1990 kwam het Ministerie van Onderwijs erachter, zoals ik in het begin van dit hoofdstuk schreef, dat de top van het Ministerie vervreemd was van de basis. Met alle nare gevolgen van dien. Waaronder ook de foutieve beslissing om het kleuteronderwijs te laten opgaan in het basisonderwijs. In de jaren op de Klos heb ik geleerd dat in het onderwijs voor kleuters de mogelijkheid ligt om de achterstanden in taal, motoriek, spreken en denken van jonge kinderen weg te werken. In het vervolgonderwijs kan dat niet meer zo doeltreffend gebeuren.

In een proefschrift heeft een promovendus eens de stelling verdedigd dat kleuterleidster of kleuterleiders een universitaire opleiding zouden moeten hebben.

Ik kan die promovendus goed volgen. Wel voeg ik er aan toe dat de kleuterprofessoren van kinderen moeten houden. Verstrooide professoren kunnen doorgaans niet het geduld opbrengen om kleuters te observeren en met hen spelend te leren. Dat vraagt meer dan universitaire kennis.

Jean Piaget kon als grote geleerde het geduld opbrengen zijn eigen kinderen van dag tot dag te volgen. Nauwkeurig geeft hij verslag hoe de kennis en de taal zich ontwikkelt. Hoe de omgeving het kind stimuleert of afschrikt.

De studenten op de Klos wilden wel graag met kinderen omgaan. Maar zij waren te weinig toegerust om de vele signalen op te vangen die kinderen spontaan overbrengen. Zonder het masker waarmee wij volwassenen ons denken en voelen versluieren.

Dank zij Juffrouw Goesten, een zeer handige poppenmaakster die ik hier dankbaar vermeld, had ik een uitgebreide verzameling hand- en vingerpoppen opgebouwd. Met die poppen in de hand kon ik zaken overbrengen die met het gesproken of geschreven woord te ingewikkeld waren.

Ik schreef verhalen die de poppen vertelden. Over een konijntje met te grote oren, over eendjes die het met hun moeder aan de stok hadden, over een olifant die zich als een macho gedroeg en noem maar op. Zelfs bijbelfiguren had ik levend bij de hand om hun verhaal te doen.

Met poppen kreeg ik zelfs de "beren" van de tuinbouwschoof plat. Zo noemde ik de opgeschoten jongens wel eens lachend. Daarom lanceer ik de stelling dat het gebruik van poppen in het onderwijs heel goed kan helpen. Bij het overdragen van kennis in een tijd dat de informatie meer in beeld dan in woord tot de jongeren komt. Mijn verhaal over de Klos wil ik niet beëindigen zonder te vertellen over de werkweken. Dat waren in elk schooljaar hoogtepunten.

Met alle meisjes en de meeste docenten trokken wij ons een week terug op een bungalowpark. Zes meisjes per bungalow. In latere jaren een of twee jongens tussen de meisjes. De mannelijke en de vrouwelijke docenten hadden ieder een bungalow. Overdag werden er allerlei activiteiten gehouden en uitstapjes gemaakt. Naar musea of natuurgebieden of in den Bosch naar de rechtbank.

Over dat bezoek aan de rechtbank in Den Bosch een verslag. Met een tiental meisjes trok ik er naar toe. Het toeval wilde dat er een rechtszaak werd behandeld van een overval op een postkantoor. De dader was een schriel mannetje dat door een robuuste compagnon met een auto naar de plaats van de misdaad werd gebracht. Hij durfde eerst niet naar binnen. Zijn compagnon reed met zijn auto een blokje rond kwam hem toen aansporen tot de overval over te gaan. Dat deed hij dan ook. De buit was heel gering en hij werd zo bij de lurven gevat.

De meisjes hadden medelijden met de dader. Zij waren mild in hun oordeel over de misdadiger die zij in de rechtszaal hadden leren kennen. Milder dan op school als daar de misdaad ter sprake kwam. Dat alles gebeurde dan ook op donderdag 27 maart 1975. Sinds die tijd is de misdaad in Nederland harder geworden. Niet meer zo aandoenlijk knullig dan op die rechtszitting voorgedragen tijdens een werkweek in Vught.

Het was die dag witte donderdag en 's avonds hadden wij een viering die mede door de meisjes werd voorbereid. Daarin werd voor de overvaller en zijn toekomstig welzijn gebeden.

Elk jaar is de werkweek een groot succes geworden waarover nog lang werd nagepraat. Ik ging altijd op tijd naar bed om vroeg uit de veren te kunnen zijn. Mijn taak was het de meisjes en de docenten te wekken die pas in de vroege uurtjes tot rust waren gekomen.

Maar het programma moest worden afgewerkt. Op de eerste morgen after the night before stond er een ochtendwandeling gepland. Start om vijf of zes uur.

Voor een prachtige wandeling door de hei of naar het strand. Dat hing af van de streek waarin het bungalowpark lag waarvan wij tegen verlaagde prijs een aantal huisjes hadden gehuurd voor een week.

Met het opheffen van de kleuterleidsteropleiding verdwenen ook de werkweken. In 1986 deden de laatste kleuterleidsters godsdienstexamen. Dertien jaar lang heb ik les gegeven op de Klos. Ik heb er veel geleerd

over kinderen en hun ontwikkeling. De Klos was een opleiding in familieverband. Dit lang uitgevallen verhaal is een symptoom van familieziekte. Alle klossers zijn erdoor besmet. Hiermee eindig ik mijn verhaal over het onderwijs in Venlo zoals ik dat heb meegemaakt. Er zou nog veel meer over te vertellen zijn. Maar in de beperking toont de meester zijn kunnen. En ik was toch een schoolmeester geworden met lange verhalen in zijn tas.

V De kloosterhof ontsloten voor huwelijk, vriendschap, erotiek en seksualiteit

In mijn voorwoord heb ik die lange titel voor het vijfde hoofdstuk aangekondigd en nu zit ik er mee. Hof betekent omheining en het gemeenschapsleven in het klooster Mariaweide was in 1963 afgesloten van de buitenwereld. Wij leefden als mannelijke religieuzen onder elkaar. Het was voor paters en broeders onvoorstelbaar dat er een vrouw binnen het claustrium, binnen de afgeslotenheid zou komen. Het klooster was zo gebouwd dat het als religieus centrum kon dienen voor de stad en de omgeving zonder dat de vrouwen binnen het slot hoefden te komen.

Toch moesten de paters zich beroepsmatig met vrouwen bezig houden. Die kwamen biechten en bezochten de spreekkamers. Ook tot de conferentiezaal boven hadden zij vrije toegang.

Toen de televisie in de huiskamers buiten het klooster doordrong gingen de paters op huisbezoek. Voor het heil der zielen maar ook vooral om dit nieuwe medium te bekijken.

De avond-exodus werd zo algemeen dat besloten werd een toestel aan te schaffen voor de recreatie. Dat eerste toestel werd door de paters betaald.

Met de T.V. kwamen de vrouwen het claustrium binnen. Ook de paters bleven thuis. Als op de beeldbuis vrouwen lust en erotiek opwekten dan was er een pater die zijn meekijkende biechtvader aankondigde dat deze hem als zondaar kon verwachten. De paters vonden dat gênant. Zo vertelden zij later want toen ik op Mariaweide kwam was de T.V. ingeburgerd en de pater die zijn zondeval aankondigde was overleden. Zijn biechtstoel achter in de kerk heb ik overgenomen.

Zonder gênant te zijn wil ik verhalen over de veranderingen die zich bij mij voordeden in mijn sexleven. En hoe die veranderingen invloed hadden op mijn pater- en pastor zijn.

Ik begin mijn verhaal met het bezoek dat een meisje mij bracht op 16 februari 1989 in de namiddag. Zij kwam bij mij op de thee. Zij heette Petra, had een wolk van bruinrode haren rond een knap en lief gezicht, en was een oud-leerlinge van de tuinbouwschool. Een paar weken eerder was zij op het klooster geweest en had naar mij gevraagd. Omdat ik niet thuis was had zij mij de groeten achtergelaten bij de portierster. Ik vond het fijn dat een leerlinge, een paar jaar nadat zij de school had verlaten, mij nog niet vergeten was en bij een bezoek aan Venlo de moeite had genomen eens aan te bellen.

Ik had haar gebeld en gevraagd om eens aan te komen als ik wel thuis was. Daar ging ze graag op in en we maakten een afspraak. Zij vertelde dat zij in Duitsland werkte. Haar vader was een Duitser die in Nederland met een Nederlandse was getrouwd. Zij had nu een Duitse vriend en over hoe dat gekomen was en hoe het nu ging wilde zij graag praten.

Zij hield van dansen en ging met vriendinnen naar een disco over de grens waar zij haar vriend ontmoet had. Van dansen met elkaar kwam een nadere kennismaking en de jongeman kwam bij haar ouders op bezoek en zij trok naar zijn ouders voor "Kaffee mit Kuchen". De liefde groeide en op zekere dag had hij gevraagd of hij niet mocht blijven slapen. Petra had dit verlangen met haar moeder besproken en die had, als de relatie ernstig was, er van haar kant geen bezwaren tegen. Wel moest zij ervoor zorgen niet ongewenst zwanger te worden en dat kon geregeld worden met de pil.

Toen, zo vertelde de mooie Petra onbeschroomd, was het moment aangebroken dat zij samen naar bed gingen. Haar Udo had wel ervaring maar voor Petra was "het" nieuw. Daarom moest Udo eerst naar haar luisteren en met haar praten. Twee nachten waren er zo verlopen met teder en lief zijn en praten en luisteren. Toegewijd had Udo zijn Petra ingewijd. Zij hadden nu een goede relatie.

Het verhaal dat Petra mij vertelde was zo mooi en kuis dat ik ontroerd tegen haar zei: "Als je dit verhaal nu tegen bisschop Gijsen vertelde dan zou hij zeggen dat je gezondigd had. Dat jij en Udo moesten bekeken."

"Ach," antwoordde ze, "hoe is het toch mogelijk dat een bisschop zo kan denken. De liefde tussen twee mensen kan toch mooi en heerlijk zijn."

Ik was Petra dankbaar omdat zij al vertellend spontaan een andere betekenis voor “kuisheid” had geleerd. Kuisheid, sexualiteit en erotiek kunnen heel goed samen gaan.

Luisterend naar de mooie Petra vond ik dat zij iets weg had van de maagd Maria toen die aankondiging kreeg dat zij de moeder van Jezus zou worden. Zoals ik mij dat voorstel. Maar ik geef toe dat ik geen heilige Jozef ben in mijn gedachten en voorstellingen.

Beschouw dit verhaal als de toonzetting van mijn verder vertellen over de ontwikkeling in mijn denken over sex en erotiek.

Omdat vanaf den beginne de wereld van de mensen bestaat uit mannen en vrouwen is de sexe heel belangrijk voor de ontwikkeling van kind tot man of vrouw.

Voor de beschrijving van mijn ontwikkeling tot de man die ik geworden ben ga ik terug tot mijn kinderjaren. Tot de bronnen die mijn mannelijkheid en mijn erotiek hebben gevoed.

Als pasgeboren baby werd ik te slapen gelegd naast mijn vijf jaar oudere zus Martha. Toen zij in de vroege morgen van 22 april 1926 wakker werd lag er een levende pop naast haar.

Rond de geboorte van een kind lag er toen in een groot gezin nog een sluier van geheimzinnigheid. De wieg voor de komende zus of broer stond nog op de zolder. Pas in de loop van de dag werd ik daar ingelegd.

Ik zou de naam Josef krijgen omdat mijn oudste zus bij mijn doop meter was en Josefina heette.

Mijn peter - nonkel Jos, een halfbroer van mijn vader - was jarig op 3 november. Hij wilde dat ik Hubert zou worden genoemd. Omdat 3 november de feestdag was van Sint Hubertus.

Toen pastoor Maes bij de doop vroeg naar de naam van het kind was nonkel Jos er het vlugst bij. Omdat de pastoor haast had gaf hij geen tijd om over de naam te bekvechten.

Zo won de patroon van de jagers het pleit.

Op de bewaarschool werd ik voor het eerst verliefd; op zuster Benigna, franciscanes. Toen zij mij op een dag een stomp gaf om mij tot spoed aan te zetten in de kleuterrij was de liefde op slag over.

Mijn moeder had veel last van migraine. Bij een aanval moest zij het bed houden en dat gebeurde geregeld. Als kind vond ik dat heel erg. Daardoor heb ik mijn drie zussen, vooral Martha, in de kindertijd als voor mij zorgende vrouwen ervaren.

Ik probeer hiermee duidelijk te maken hoe in die warmte en zorg de grondslag werd gelegd van mijn affectieve opvoeding. Ik wilde aan mijn moeder behagen omdat zij wel eens ziek was en aan mijn zussen omdat ik die nodig had.

Elke donderdag kregen wij thuis Panorama en Sjors van de Rebellenclub bezorgd. Toen ik zelf nog niet kon lezen was ik afhankelijk van een van mijn zussen om voor te lezen. Ik weet nu nog hoe ik ijverig leerde lezen om niet meer afhankelijk te zijn. Zo kon ik al heel jong misdienaar worden en bij de toneelclub van de Harmonie kinderrollen spelen. De Latijnse en de Nederlandse teksten leerde ik vlot van buiten. Met al deze vaardigheden kon ik ouders, familie en de mensen behagen.

Hubert was een aardige jongen en wilde dat ook graag zijn. Ik kon en kan van slag zijn als iemand mij niet mag. De stomp van zuster Benigna sloeg mijn kinderlijke genegenheid stuk. Ik wens dat iedereen mij aardig vind en dat kan natuurlijk niet.

Pastors werden door de mensen aardig gevonden ook als het tyrannen waren. Dus lag de roeping tot pastoor in de lijn van mijn toekomstdromen. Een aardige priester waar de mensen allemaal van zouden houden.

Zo ging ik naar Hoogstraten en werd daar een student die met professoren en medeleerlingen goed kon opschieten. Voor de vrijetijdsbesteding werden wij ingedeeld in compagnieën. Op de speelplaats moest je met die companen voetballen, knikkeren of kaatsen.

Over de kuisheid en de zonde van onkuisheid werd veel gepreekt en gepraat maar niets gezegd. Vrienden kwamen mij vertellen over hun ervaringen met masturbatie. Ook over meisjes en hoe die geen piemel hadden maar een spleet. Ik luisterde maar had verder geen enkele neiging om op sexgebied te experimenteren.

In een gebedenboek voor jongens dat in Hoogstraten werd gebruikt stond er van alles over de deugd van kuisheid. De jongens konden het daar knap lastig mee krijgen. Was dat niet het geval dan was die jongen een witte raaf. Ik beschouwde mijzelf als een witte raaf in het veld van de sex en de onkuisheid die bij elkaar hoorden.

Elke morgen, voor de mis begon, zaten in Hoogstraten rijen jongens voor de biechtstoel. Die moesten van hun zonde worden verlost om te communie te kunnen gaan.

Toen begreep ik niet waarom die jongens te biechten gingen buiten de daarvoor vastgestelde tijden. Dat heb ik pas later kunnen duiden. Ik ben nog altijd dankbaar dat ik een witte raaf was. Gespaard voor alle angsten en zorgen die de biechtelingen van toen zeker hebben gekweld.

In het begin van de oorlog werd ik tijdens een vakantie verliefd. Een puberale verliefdheid waarover ik met niemand kon of durfde praten. Mijn platonische liefde was ook te verheven om onder aardse woorden uit te spreken tot het meisje dat mijn hart en mijn dromen op hol bracht. Het bleef een onuitgesproken verlangen dat schuil ging onder een jeugdvriendschap.

Vanuit Hoogstraten schreef ik wel eens een brief en ontving dan een antwoord. De inhoud van die brieven ging over school en over boeken: Vlaamse schrijvers die zij niet kende en waarmee ik mijn kennis over literatuur kon etaleren. Brieven werden in Hoogstraten gecensureerd. Wij moesten de uitgaande post open inleveren en wij ontvingen de binnenkomende post netjes opengesneden. Nooit heb ik over die briefwisseling met een meisje commentaar gekregen.

De inhoud was voor de censor geen gevaar voor mijn mogelijke roeping tot het priesterschap.

Mijn liefde voor het blonde meisje dat in Zevenbergen woonde was volkomen vrij van sexuele of erotische lust. Door die verliefdheid werd ik als witte raaf op sexueel gebied nog meer beschermd.

Die eerste liefde heeft er wel voor gezorgd dat ik op het einde van de retorica niet wilde kiezen voor de priesteropleiding. Tegen het aandringen van mijn biechtvader Geerts die mij juist zeer geschikt vond. Ik kon hem niet vertellen dat ik de toekomst open wilde houden voor de ideale liefde waarvan ik droomde. Tussen haar, de blonde maagd en mij, de witte raaf onder de jonge mannen. Beiden hoog verheven boven de sex als aardse lust.

In die ongerepte staat van kuise jongeling ging ik als student naar Tilburg. Ik werd lid van het studententoneel dat onder de regie van Bert Dijkstra voor het eerst na de oorlog een opvoering gaf. Ik kreeg de rol van jeune premier in het toneelstuk waarin ik vele vrouwen het hoofd op hol bracht.

Op het toneel want tijdens de repetities en op de kamers van de meespelende meisjesstudenten bleef ik de kuise jongeman.

Die meisjesstudenten zullen destijds wel gedacht hebben dat ik een uitzondering was op de regel van de vrij-grage studenten. De witte raaf van Hoogstraten neergestreken in Tilburg.

Ik voelde wel de erotische spanning die er van mij uitging naar die meisjes maar voor mij was het gevoel een aantrekkelijke jongeman te zijn voldoende. Dat streelde mijn ijdelheid en mijn verlangen om geliefd te zijn bij de mensen.

Bovendien werd ik door afstand te houden in eigen ogen steeds meer de geschikte partner voor het meisje van mijn dromen.

Tegen haar had ik nog steeds niet durven zeggen dat ik van haar hield. Ik werd tegengehouden door angst voor een afwijzing. Dat zou het einde betekenen van mijn dromen over een zalig geluk. Het bleef bij brieven met anekdotes en tussen het wit van mijn geschreven regels de onuitgesproken hoop dat wij samen heel gelukkig zouden worden.

Het met de bus op en neer reizen naar Tilburg, de handel in sigaretten en nylonkousen, de deviezenhandel van Belgische francs en guldens, het werken in de bakkerij en het bezorgen van brood en gebak bracht mij wel in contact met de naoorlogse golf van feesten en vertier. De inhaalrace van een generatie die vijf jaar lang was opgesloten in soberheid en beklemming.

Ik leerde dansen en het lijfelijk contact met meisjes bracht het begeren in mijn bloed. Ik werd aangetrokken door de warmte van het mysterie dat schuil ging in meisjesblouses en onder meisjesrokken. Vrijend en elkaar opwarmen met vochtige monden leerde mij het orgasme zonder mij bloot te geven. De witte raaf werd een bonte hond die met veel meisjes vrijde. Zonder een binding aan te gaan. Want op de achtergrond van alle flirten bleef de grote, onuitgesproken liefde.

Op een avond tijdens de oktoberkermis van Baarle-Hertog, de maan aan de hemel, wandelend langs de weg achter de spoorlijn, mocht ik voor het eerst haar in mijn armen nemen waarvan ik al jaren had gedroomd.

Dat is een onvergetelijke avond in mijn leven, want nooit meer herhaald en ook niet herhaalbaar. Toen werd ik opgenomen in de zevende hemel van de liefde, strofe uit een lied dat toen werd gezongen.

Nu daarover schrijvend is het een droom die gelukkig nooit werkelijkheid is geworden. Die droom kon alleen maar tot grauwe desillusie worden.

Omdat de werkelijkheid van de liefde tussen een man en een vrouw een veel en een totaal ander inzicht vergen dan ik toen had. Dat ben ik mij in mijn kloosterleven bewust geworden. Daar heb ik die kennis en dat inzicht opgedaan.

Nergens anders zou dat gekund hebben omdat ik er noch de tijd noch de middelen voor had.

De jongeman in de maneschijn van toen had nog heel wat te leren. Terwijl hij toen dacht het leven en het geluk naar zijn hand te kunnen zetten.

Na die avond in de maneschijn vroeg ik aan de ouders van mijn geliefde of ik met hun enige dochter verkering mocht hebben. Dat mocht en zo ging Hubert elke week naar Zevenbergen. De onschuld verdween en de tijd begon te stromen.

Mijn meisje en ik waren van een generatie die het taboe rond de sex niet konden opheffen door erover te praten. De liefde in de omgang met elkaar harmoniseren met de sexualiteit ging niet. Dat mocht en kon niet in die jaren.

Over die moeilijkheid heb ik, vanuit eigen ervaring, later als pastor dikwijls gepraat met mannen en vrouwen die al lang getrouwd waren en het probleem kenden.

Zoals een man het uitdrukte: “Toen ik verkering had zag ik tegen mijn meisje op als een heilige maagd.

Toen ik getrouwd was en met haar mocht slapen wist ik mij geen raad. Zij kon mij die raad niet geven.

Wij konden elkaar niet over de kuisheidsdrempel tillen die wij samen in zeven jaar verkering hadden opgebouwd. Zo is het gekomen dat wij wel kinderen hebben maar nooit vreugde hebben beleefd aan de samenleving.”

Zo vertelde die man en ik geloof dat het mij ook zou zijn overkomen als die droom van een kermisavond werkelijkheid zou zijn geworden.

Wij maakten onze verkering uit en ik heb die mislukte liefde pijnlijk ervaren.

Daarna kreeg ik nog verkering met een meisje uit Tilburg. Maar ook met haar kon ik mijn geluk niet vinden.

Op een avond, in het Mastbos in Breda, na een feestavond en vrijen kwam plotseling de gedachte bij mij op: ik wil priester worden. Daarin ligt mijn toekomst.

Ik had, diep in mij, weer een ideaal om voor te leven. Een hoopgevende en tegelijk beangstigende roeping. De heilige Hubertus was in het bos tijdens een jacht bekeerd. Hij met een herten ik met een meisje. Je zou zeggen dat Nonkel Jos bij mijn doop niet vergefs heeft gefraudeerd.

Hoe het verder ging met sexualiteit en erotiek, vriendschap en huwelijk.

In een vorig hoofdstuk heb ik verteld hoe ik in het noviciaat kwam en hoe ik weer de witte raaf geworden was als jongeman.

Medebroeders in de opleiding vertelden mij dat zij moeite hadden met de sexuele lusten.

De masturbatie was een zonde waarover magister Bronkhorst in Zwolle een geestelijke lezing gaf. Hij was al geen vlotte spreker, maar over deze gevoelige materie struikelde hij nog meer in zijn woorden en zinnen.

Als je gevallen was in het toegeven aan de bekoring dan kwam het verlangen om het nòg eens te doen weer snel terug. Zo herinner ik me zijn uitleg.

Zelf had ik wel eens een natte droom. Die bevlekte mijn strozak maar de ziel bleef schoon volgens de kerkelijke moraal.

Willem Grossouw heeft in zijn boek “Alles is van U” zeer openhartig geschreven over de sexuele nood van de geroepene tot het celibataire leven, de priesters en de religieuzen in opleiding. Over vrouwelijke religieuzen schrijft hij niet. In zijn ogen zullen de vrouwen wel a-sexuele wezens zijn geweest.

Voor de jongens en de mannen geldt dat de verdrongen sexualiteit begint te ontwaken. De sexuele begeerte neemt toe. De masturbaties waren zware zonden. In de ogen van Grossouws biechtvader, de jezuïet van Oppenraay, was de neiging tot die zonde uit te roeien met boete en versterving. Het gevolg van die harde aanpak is bij Grossouw dat de angst voor de sexualiteit zo hevig wordt, dat bij besluit om Karthuizer te worden. Hopend dat de duivel van de begeerte naar de sexuele lust daar niet kan binnendringen. Zo'n streng klooster zal hem buiten houden. Alleen engelen kunnen daarbinnen kart-huizen.

Gelukkig blijft Grossouw er maar een week. Een biechtvader die zijn tijd vooruit is doet hem inzien dat de sexualiteit geen duivel is in de doos van het menselijk lichaam. Ook niet in de lichamen van religieuzen of priester.

In de loop van de studiejaren in Zwolle in Nijmegen dringt ook daar deze opvatting over seksualiteit en lichamelijke door. In de zestiger jaren brak de sexuele revolutie helemaal los.

Moraaldocent Wim van de Marck wist vanuit Thomas aan te tonen dat in het huwelijk voorbehoedsmiddelen konden worden gebruikt. Hij gaf wel toe dat de N.V.S.H., de vereniging voor sexuele hervorming, een handje hielp om dit vernieuwde denken vorm te geven.

Toen ik in Rotterdam werkte had ik het blad van de N.V.S.H. "Verstandig Ouderschap" regelmatig gelezen. Tegen het verbod van de kerk in. Zelfs had ik er een ingezonden brief naar geschreven die in de jaren vijftig aanleiding gaf tot vele reacties. Ik had in die ingezonden brief de kerkelijke leer verdedigd die gemeenschap vóór het huwelijk verbood. Twee weken later, het blad verscheen om de veertien dagen, werd mijn brief in extenso afgedrukt. In de daarop volgende afleveringen kwamen er reacties van: "Hub Gulinckx heeft gelijk en Hub Gulinckx heeft geen gelijk."

Ik was blij dat mijn naam verkeerd was gespeld. Stel dat mijn ouders zouden vernemen dat ik schreef in een blad dat ik volgens de pastoor niet eens mocht lezen.

De nieuwe moraal werd gesteund door de menswetenschappen die een eigenstandige plaats gingen innemen. Zo leerde de ontwikkelingspsychologie dat de masturbatie een gezonde fase was in de ontwikkeling van kind tot man of vrouw.

In de lessen van pastoraal-theologie kregen wij van Walter de Bont een andere kijk op de homosexualiteit. Met al deze kennis en ervaringen vertrok ik naar Venlo om daar in de "zwarte biechtstoel" de opgedane kennis in de praktijk te brengen.

In een vorig hoofdstuk heb ik al eens verteld hoe overweldigend die ervaring was om als biechtvader te luisteren naar de levensverhalen van de penitenten. In die belijdenissen nam de beleving van de seksualiteit een bijna alles beheersende plaats in. Het niet aandachtig bidden, te laat in de kerk komen, werken op zondag, vlees eten op vrijdag, het was dikwijls de aanloop voor de zonde tegen het zesde en negende gebod.

In de eerste jaren van mijn werken in Venlo mochten wij twee maal per jaar terug naar het Albertinum in Nijmegen. Om daar een week door Walter de Bont te worden bijgeschoold in pastorale gesprekken en pastorale hulpverlening.

Dat waren zeer vruchtbare weken voor mij.

Van huis uit ben ik een prater en reageer primair. Walter de Bont leerde mij luisteren. "Hub," zei Walter, "je moet je mond houden. Je moet de ander laten vertellen en op de eerste plaats aandachtig luisteren. In de verhalen van de hulpvrager komen de vragen geleidelijk naar boven. Je moet door je luisterhouding de ander gelegenheid geven zich te openbaren."

Met die goede raad in het achterhoofd heb ik in de biechtstoel en in de spreekkamer geluisterd naar de mensen. Ik weet nog heel goed hoe blij ik was toen ik de goede effecten zag van die luisterhouding.

Ik leerde zelf heel veel van de penitenten en de hulpvragers. Het was tussen de cliënten en mij, in de biechtstoel en op de spreekkamer een proces van ontvangen en geven. Het ontvangen was, in mijn ogen, en dat meen ik oprecht, veel overvloediger.

Ik leerde hoe binnen het huwelijk de beleving van de seksualiteit, de lust, zowel voor de mannen en zeker voor de vrouwen. een obstakel was in de relatie. Vanuit mijn eigen ervaring kon ik de problemen invoelen.

Bij de cursussen als voorbereiding op het huwelijk kon ik die eigen ervaring inbrengen. In de zestiger jaren konden wij heel open over geboorteregeling, over lust en lichamelijke spreken. De kerk was toen een kerk met een menselijk gezicht. Wij mochten ook de benepenheid en de angstverwekkende houding van de officiële kerk aan de kaak stellen.

Hoewel de seksualiteit van vrouwen openlijk erkend werd was de sociaal aanvaarde expressie daarvan beperkt gebleven tot het huwelijksbed. Een net meisje wilde eigenlijk geen sex, maar kon verleid worden.

In de zestiger jaren verdween de beperking op geslachtsverkeer voor meisjes. De pil kwam de bevrijding brengen. De meisjes begonnen te genieten van die bevrijding die tot dan toe alleen voor de jongens bestond. De meisjes wilden even graag seks als de jongens. De enige vraag was of zij het met die of die jongen wilden doen. Jonge mensen gingen samenwonen en liepen met hun seksualiteit te koop voor de geschokte en verwonderde ogen van hun ouders.

In "Confrontatie", een conservatief katholiek scheidblad, ben ik eens afgeschilderd als bederver van de jeugd. Alsof ik door mijn lesgeven en pastoraal werk een van de oorzaken zou zijn geweest van de veranderingen in de sexuele gedragsnormen van de jongeren.

Die veranderingen voltrokken zich buiten de kerkelijke invloed om. Ik hoorde er evenzeer van op als de verwonderde en soms geschokte ouders.

Geschokt was ik niet bij het horen van de verhalen die de jongeren mij vertelden. Al vroeg ik mij wel af of die plots verkregen vrijheid altijd bijdroeg tot het meer gelukkig zijn van de relaties tussen de meisjes en de jongens.

Vanuit eigen ervaring kon ik vertellen hoe in mijn jeugd het uitstellen van de lust ook zijn charmes had. Dat de moeilijkheid juist lag in het harmoniseren van genegenheid en intimiteit.

Vroeger, legde ik dan uit, was de sex om kinderen te verwekken. Later kwam de liefde meer op de voorgrond. Nu, in de zestiger jaren, was het om je lekker te voelen. Maar dat kon niet langer blijven duren omdat lekker ook maar een penis lang was en voor de meisjes nog veel korter.

Temidden van deze veranderingen zochten de homoseksuelen naar erkenning van hun of haar anderszijn. De heterowereld moest bewust worden gemaakt dat homosexualiteit in de samenleving een realiteit was. Geen afwijking en geen ziekte. Via de biechtstoel leerde ik homoseksuele mannen en vrouwen kennen. Niet bij name, want anonimiteit was voor hen van levensbelang in een samenleving waarin alleen de he-teroklok sloeg.

In de loop van 1964 kwam het eerste homo-schaap over de dam van de spreekkamer. Een man die acht jaar jonger was dan ik. Hij vertelde over zijn eenzaamheid en schuldgevoelens. Over zijn leven in wankel evenwicht tussen geheimhouding en vrees voor herkenning als homo.

Ik kon hem vertellen over het C.O.C. in Amsterdam en het blad *Dialog* dat die vereniging uitgaf. Hij kon daar geen abonnement op nemen omdat hij niet wilde dat het blad bij hem thuis werd bezorgd.

Ik beloofde hem zelf een abonnement te nemen zodat wij het blad samen konden lezen. Zo werd ik abonnee van *Dialog* en had de administratie van het C.O.C. mijn naam en adres. Dat was in de tijd dat Gerard van het Reve openlijk uitkwam voor zijn homoseksueel zijn en in *Dialog* artikelen schreef.

Van het C.O.C. ontving ik een brief met het verzoek om in Venlo vertrouwensman van de homoseksuelen te worden. Daar was vraag naar omdat in Amsterdam vanuit Limburg verzoeken kwamen om hulp. Zij konden dan naar mij verwijzen.

Ik heb direct teruggeschreven dat ik graag hulpverlener wilde worden voor de homoseksuelen. Zo is het gekomen dat ik flikkerpater werd in Venlo. In korte tijd werd Mariaweide een centrum voor homofielen van Venlo en omstreken.

De voorzitter van het C.O.C., Premsela, kwam naar ons klooster om in de aula een afdeling van het C.O.C. op te richten. Zonder openlijke publiciteit kwamen er tachtig aspirant-leden opdagen. Het geruch-tencircuit van de toenmalige homowereld werkte efficiënt.

De Geestelijke Gezondheidszorg voor Noord-Limburg, inmiddels Riagg geworden, wilde een team vormen om homoseksuelen te helpen. Zij vroegen mij om als pastor aan het team deel te nemen. De directeur van de psychiatrische inrichting in Venray, dr. Marlet leidde de oprichtingsvergadering. De andere leden van het team waren dr. Grubbe die door een publicatie de homosexualiteit uit de hoek van de ziekte had geschreven, een maatschappelijk werker Aarts en de psycholoog Asselbergs van Venlo. Deze laatste viel na enkele gesprekken af omdat bij de nieuwe kijk op de homosexualiteit niet kon en niet wilde volgen. De kennis van en het denken over homosexualiteit was in Limburg onderontwikkeld. De angst, onbekendheid en vijandigheid tegenover homosexualiteit en homoseksuelen was algemeen.

Jarenlang trok ik alleen of met leden van de C.O.C. naar bijeenkomsten van vooral vrouwenbewegingen om voorlichting te geven. Geen enkel dorp of gehucht hebben wij overgeslagen. In de zestiger en de zeventiger jaren was een lezing over homosexualiteit in.

Bisschop Moors van Roermond liet via een secretaris weten dat hij mijn werk steunde. Voor de rust in behoudende kerkelijke kringen was het wel beter niet met zijn bisschoppelijke aanmoediging te zwaaien. Met de komst van bisschop Gijsen veranderde het klimaat in de Limburgse kerk. In het algemeen maar vooral in de houding tegenover homosexualiteit. De bisschop wilde er niet over horen. Alles wat rond sex gebeurde moest gericht zijn op voortplanting en alleen plaats hebben in het huwelijksbed.

De nieuwe, bevrijdende visie op seksualiteit en lichamelijkeheid werd door de bisschop terugverwezen naar de richtlijnen van vóór het Vaticaanse concilie.

Dat concilie had wel een aanzet gegeven om de vreugde en het geluk die de beleving van de seksualiteit met zich meebracht in een spiritualiteit van het huwelijk te integreren. Maar de curie en paus Paulus VI en Johannes Paulus gingen weer over tot het vroom praten over het huwelijk waar geen mens een boodschap aan had.

Voor mij werd het duidelijk dat in het spoor van bevrijdend denken over sex en lust, ook buiten het huwelijksbed, de emancipatie van de homoseksuelen zich begon te voltrekken.

De vorm van de sexuele revolutie die in de zestiger jaren op gang kwam zal wel veranderd zijn en verandert nog. Maar een terugkeer naar het verleden is niet meer mogelijk.

Als ik kijk naar het verschil in sexuele geschiedenis van mijzelf en die vergelijk met die van veertigjarigen en twintigjarigen dan zie ik dat de hervormingen van de sexuele normen zijn opgenomen in de cultuur, geconsolideerd zijn tot sexueel gedrag van volwassenen en tieners.

Zowel de sociologie van de sex als de psychologie zijn ingrijpend veranderd. Alleen de officiële kerk houdt vast aan de normen van het verleden.

Bisschop Gijsen gebruikt dat oude moraalhandboek voor zijn priesteropleiding in Rolduc. Zo doende leidt hij priesters op voor een ambt dat niet aantrekkelijk is in een kerk die velen links laten liggen en voor mensen die er niet meer zijn.

Dat moet verkeerd aflopen. Terwijl ik dit schrijf is het bastion Rolduc dat Gijsen met zorg, had opgetrokken aan het instorten. Velen kunne getuigen dat ik dat al jaren geleden had voorspeld.

Naar mijn inzien zou de priesteropleiding van Rolduc aantrekkelijk zijn voor homoseksuelen. Ik vindt dat zij even geschikt zijn voor het priesterambt als hetero's. Maar ik vond het geestelijk ongezond dat die homoseksuele priesterkandidaten hun geardeheid moesten onderdrukken. Na een aantal sekschandalen is Bisschop Gijsen in de uitoefening van zijn ambt vleugellam gemaakt.

De sexuele geschiedenis van de laatste dertig jaar is voor de kerk een onheilsgeschiedenis geworden.

Als wij in onze tijd de bevrijdende boodschap van Jezus willen brengen dan zullen wij over de vreugde en de lust die de seksualiteit kunnen kleuren anders moeten denken, spreken en preken.

Het is immers niet alles vreugdevol en lustvol wat de sexklok staat. Integendeel.

De onderdrukking van de vrouw door de geschiedenis heen heeft in de sexbeleving een slagveld gevonden waarop nog vele mooie dromen en wensen ondergaan in nachtmerries.

De sexuele vrijheid van de vrouwen heeft ook voor de mannen een prijs gehad. Zij kunnen geen exclusieve rechten meer laten gelden op de vrouw van hun keuze. Zij kunnen niet meer als enige de grenzen van de sexuele expressie van de vrouw bepalen.

Vele mannen stemmen daarmee in. Anderen daarentegen hebben een ambivalente houding of zijn vijandig. Mannen zoeken nog altijd een vrouw die sexueel niet meer en meestal veel minder actief is dan een man.

De strijd om de sexuele gelijkheid tussen mannen en vrouwen is drastisch veranderd. Maar nog niet helemaal gewonnen.

Wat de homosexualiteit betreft, die wordt in onze maatschappij gelijk gesteld aan het vrouwelijke. Mannen hebben, zoals de psychoanalyticus Richard Isay schrijft, een grote vrees voor wat zij als vrouwelijk zien in mannen en in zichzelf.

Die vrees en afkeer zijn geworteld in een maatschappij die het vrouwelijke naar beneden haalt en het mannelijke verheerlijkt.

Tussen al die veranderingen in de sexuele beleving, in de emancipatie van de vrouw en de emancipatie van de homoseksuelen, zou de kerk een bevrijdende en richting gevende rol kunnen spelen. De werkelijkheid is bedroevend anders.

Als prediker in de woestijn van de liefde, de erotiek en de lust probeer ik mijn roeping trouw te blijven: de blijde boodschap te brengen dat alles goed is wat God gemaakt heeft. Maar dat wij samen moeten leren er goed mee om te gaan.

VI Van Pater Dominicaan tot Rooie Pater

In het eerste hoofdstuk van mijn verhaal heb ik aangekondigd een speciaal hoofdstuk te wijden aan mijn politieke activiteiten in Venlo.

Ik heb al verteld hoe tijdens mijn opleiding wij als studenten links gingen denken onder de invloed van André Dekker. Het vijandbeeld van Rusland en het communisme werd geleidelijk afgebroken. Wij hoopten dat achter het IJzeren Gordijn en de Berlijnse Muur een socialistische maatschappij werd opgebouwd. Die kon minimaal meer menselijk en dus christelijker zijn dan onze kapitalistische welvaartslanden. Daar in was winst maken en geld verdienen het voorrecht van de sterken en de machtigen. Wie bij ons als dubbelte geboren werd kon geen kwartje worden.

Ik trad in het noviciaat als zoon van een middenstander die geleerd had onderdanig te zijn aan het door God boven mij gestelde gezag. Ik was als Nederlander in België geboren en getogen. Ik had in mijn leven nog nooit stemrecht gehad. Zo gebeurde het dat ik tijdens het noviciaat voor het eerst van mijn leven mijn stem mocht uitbrengen. Onder de hoede van novicemeester pater Biezeno togen wij met alle novicen in 1956 naar de stembus in Huissen. Ik stemde voor het eerst en voor het laatst op de K.V.P.

In Zwolle en later in Nijmegen groeide onder de studerende dominicanen een links radicale en pacifistische politieke opvatting.

Bij de verkiezingen van 1960 waren wij op het Albertinum in Nijmegen. Omdat ik benieuwd was hoe de medebroeders gestemd hadden organiseerde ik een parallelstemming onder de fraters-studenten. Met een doos trok ik alle cellen af om te vragen of de betreffende medebroeder nog eens zijn stem wilde uitbrengen. Dat deden ze allemaal.

De resultaten van deze verkiezing waren opzienbarend. Van de ongeveer zestig stemmers waren er twee K.V.P., een V.V.D. en de overige hadden op de partij van de Arbeid gestemd en twee op de P.S.P., de Pacifistische Socialistische Partij.

De toekomstige dominicanen waren links geworden. Ik herinner me nog goed hoe wij ervoor zorgden dat de uitslag van de stemming niet in de publiciteit kwam. Stel je voor: een kop in het Vrije Volk als: "De Partij van de Arbeid wint glansrijk in dominicanenklooster te Nijmegen." Dat zou aardig nieuws zijn geweest.

Zo kwam ik politiek omgeschoold in 1963 in Vento aan. In die stad was de K.V.P. veruit de grootste partij. De liberalen waren in opkomst en de P.v.d.A. begon aan invloed te winnen.

Op de Rijks H.B.S. begon ik wel te vertellen als dat zo uitkwam dat een linkse politieke keuze zo gek niet was. Met de leraar geschiedenis Korsten en met andere jonge leraren voerde ik de politieke discussies.

Met het evangelie in de hand kon ik mijn linkse koers onderbouwen.

In het hoofdstuk over de Rijks H.B.S. heb ik verteld over de nacht van Schmelzer. Hoe daarna de P.P.R., de politieke partij radicalen, zich losmaakte van de K.V.P. Na de scheuring van Welter die naar rechts ging was er nu voor het eerst een scheurgroep die naar links trok.

De politieke weëën die de P.P.R. baarden werden in een K.V.P. meeting in Venlo op gang gebracht. In de schouwburg de Prins werd het duidelijk dat de K.V.P. de linkse oppositie binnen de partij liever kwijt dan rijk was.

Voor mijn politieke opvatting kwam dit goed uit. Ik kon nu voor mijn linkse ideeën uitkomen zonder de katholieke hoorders te ontstemmen. De P.P.R. was een kind met rode haren van de K.V.P.

Toen in Venlo een afdeling van de P.P.R. werd opgericht was ik erbij. Het gebeurde in een café aan het Nolensplein. Nolens zal zich wel in zijn graf hebben omgedraaid met die linkse scheurmakers op zijn katholiek erf.

Tonnaer, de latere burgemeester van Sittard voor de P.P.R., leidde de oprichtingsvergadering. Van de vijftien opgekomen belangstellenden was ik wel de meest politiek geschoolde. Daarom vroeg Tonnaer of ik geen voorzitter van de afdeling Venlo wilde worden. Dat wilde ik niet omdat ik als pastor kritisch wilde blijven tegenover alle partijen.

Maar ik zei hem wel dat ik een paar collega-leraren kende die voor het voorzitterschap en het secretariaat te porren waren. Zo is Harrie Korsten de voorzitter van de P.P.R. in Venlo geworden en Jos Feller de secretaris. De eerste was geschiedenisleraar op de H.B.S. en de tweede leraar Nederlands.

De politieke carrière van Jos Feller heeft maar kort geduurd. Harrie Korsten daarentegen kwam voor de P.P.R. in de gemeenteraad van Venlo en later in de Provinciale Staten van Limburg. Ik ben altijd lid gebleven van de P.P.R. en nu ben ik lid van Nieuw Links.

Zo is het gekomen dat ik naast Flickerpater een Rooie Pater werd genoemd. De K.V.P. in Venlo was niet zo gelukkig met mijn politieke activiteiten. Zij vonden mijn invloed op de studenten en de leraren van de Rijks H.B.S. niet goed voor de kerk en de K.V.P. Zij wilden proberen om mij weg te krijgen. Een kapelaan van de Martinusparochie die mij genegen was kwam dit ter ore. Hij heeft met kracht van argumenten de angst van de K.V.P.-verontrusten bezworen.

Omdat de oprichting en de geschiedenis van het Open Ontmoetingscentrum in Venlo behoren tot de jeugdpolitiek van de Gemeente wil ik in dit hoofdstuk daarover vertellen omdat ik er nauw bij betrokken was.

Op het einde van de zestiger jaren en in de zeventiger jaren ging de jeugd in Nederland een eigen weg inslaan. Provo en kabouters brachten leven in Amsterdam en van daaruit golfde het door andere steden.

Door de leerlingen van de H.B.S. kwam ik in contact met de provo's in Venlo. Dat langharig werkschuw tuig, volgens de Telegraaf, verlangde van de gemeentelijke overheid in Venlo een centrum waarin zij zichzelf konden zijn. Binnen eigen ruimte wilden zij zowel passief als actief in muziek, toneel, film en later video, de creativiteit van de jongeren stimuleren.

Er werd een stichting opgericht met dat doel en ik werd als bestuurslid naar voren geschoven door de langharigen van toen.

Aan de Kaldenkerkerweg werd een pand gehuurd en het Open Ontmoetingscentrum ging van start.

Om de snelle ontwikkelingen in de jeugdcultuur te schetsen wil ik nog vertellen dat in de zestiger jaren ik nog geestelijk adviseur geweest ben van de 'INSTUIF COPACABANA'.

De Instuif was een stichting van en voor jongeren met 1200 leden. Eens in de maand organiseerde die Stichting een dansavond in de Prins, de schouwburg van Venlo. Daar kwamen dan de jongeren dansen op in mijn oren lieflijke dansmuziek. Dat waren zondagavonden waar de ouders hun dochters en zonen zonder zorgen naar toe lieten gaan.

Maar in korte tijd viel de belangstelling voor die dansavonden terug tot het nulpunt. Met een diner werd dat nulpunt door het bestuur gevierd en de stichting opgeheven. De Beatles en de popmuziek zetten de hele jeugd op zijn kop. Het Open Ontmoetingscentrum werd de vervanger van de brave Instuif.

De jongeren wilden niet meer aan de leiband lopen maar een eigen onafhankelijk geluid laten horen. In de muziek klonk dat nieuwe geluid wel keihard door.

Het Open Ontmoetingscentrum bloeide. Als bestuurslid had ik te maken met klachten van burens en omwonenden over de geluidsoverlast. Rond het centrum werd geleden in stilte terwijl de popgroepen en de geluidsinstallatie op volle toeren muziek produceerden.

Door de verkoop van drank, het aanbod van populaire muziek en allerlei andere activiteiten werd de exploitatie gemakkelijk. De twee vaste krachten werden door de gemeente gesubsidieerd.

In de loop van de tachtiger jaren kwam het drugprobleem het centrum binnen. Het roken van hasj werd oogluikend toegestaan maar de harddrugs moesten buiten de deur blijven.

Op een gegeven moment lukte dat niet meer. Het centrum werd voor een maand gesloten. De kopers van drugs die uit Duitsland kwamen vormden een toenemende zorg en zij moesten een gesloten deur vinden.

Het bestuur had de tijd om samen met de politie de nodige maatregelen te nemen.

Dat lukte en alles bij elkaar genomen verliep alles wat het Centrum opzette en uitvoerde naar wens. De ruimte werd te klein. Het bestuur heeft vele vergaderingen en onderhandelingen met de gemeente gewijd aan het zoeken van een meer geschikte ruimte.

De geschiedenis van het O.O.C. kent heel wat pieken en dalen. Van een café met popmuziek werd het een centrum waar de jongeren zelf muziek konden maken. Zij konden naar zelf gekozen films kijken. Er werd aan dans en theater gedaan en zij produceerden videofilms. Werkloze jongeren en de allochtone jeugd vonden er een onderdak en een ontmoetingsplaats.

Op den duur was ik het oudste bestuurslid en vanaf de oprichting bij het O.O.C. betrokken. Ik wilde als oudere pater wel opstappen, maar de jongere bestuursleden wilden dat ik bleef omdat ik het levende verhaal was van de bewogen geschiedenis van het centrum.

Ik was een oude vlag geworden op een schip van jongeren dat in de ogen van de gemeentelijke bestuurders niet altijd op de juiste koers lag. Er was een krappe behuizing, de strijd om subsidie toen de bezuinigingen bij de overheid schering en inslag waren. Daar was ook de gerichte publiciteit om het soms geschonden imago van het centrum op te poetsen. Bij dat alles kon een oude pater dominicaan van pas komen.

Toen in het centrum in 1988 onder het gemeentelijke sociale en jeugdbeleid werd gebracht kon de stichting worden opgeheven en was mijn taak als bestuurslid beëindigd. Van de gemeente ontving ik een dankbrief.

Voor ik dit hoofdstuk afsluit over mijn politieke activiteiten moet ik nog een praatgroep vermelden van "Kerk en Bedrijf". Die werd in 1965 opgericht en bestond uit twee aalmoezeniers van de arbeid, twee directeuren van een fabriek in Venlo en twee managers. Elke maand kwamen wij bijeen in het huis van een van de deelnemers. Ook op Mariaweide als het mijn beurt was om gastheer te zijn. Het waren altijd gezellige avonden waarbij onder een goed glas wijn over de kerk en over het bedrijfsleven werd gesproken.

Toen bisschop Gijsen een einde maakten aan de functie van bedrijfsaalmoezeniers hielden ook de bijeenkomsten op.

Hiermee eindig ik dit hoofdstuk. Tijdens mijn werken in Venlo heb ik altijd veel interesse in de politiek gehad. Ik geloof datje als pastor, als dominicaan, als christen politiek kleur moet bekennen. Voor mij is die kleur altijd rood geweest.

Volgens mij is socialisme zonder democratie, vrijheid en openheid niet mogelijk. Het blijft mijn streven de democratische hoop te voeden van een linkse politiek. Voor een wereld waarin het goed leven is voor alle mensen.

De armen, de misdeelden, de onderdrukten mogen van mij op de eerste banken. Om de blijde boodschap goed te horen.

VII DOMINICAANSE VROOMHEID TUSSEN HET BRONGROEN EIKENHOUT

Wie dit verhaal tot nu toe heeft gelezen zou mij kunnen vragen: “Hubert, hoe heb jij in al die jaren geloofd, gebeden, theologisch gedacht? Wat heeft dit verhaal over jouw leven en jouw werken met geloof en kerk en orde te maken?”

In een poging op al die vragen in te gaan begin ik met de verklaring dat ik gelovig ben, dominicaan en theoloog. Dat kan in de oren van mijn huisgenoten zelfverzekerd en boud klinken. Omdat zij anders gelovig, anders dominicaan zijn en zichzelf niet voor theoloog verslijten.

Ik wil die verklaring meteen relativieren. Zoals in het leven alles betrekkelijk is. Gelovigen, dominicanen en theologen leven in onze tijd in wankel evenwicht.

Theologie heeft geen andere bestaansreden dan “voedster te zijn van het geloof”. Dat is een mooie dominicaanse uitspraak en nog thomistisch bovendien.

In mijn spreken en werken heb ik geprobeerd om, met inachtneming van ieders eigenheid, te luisteren naar het levens- en geloofsverhaal van de anderen en dat te verstaan.

In de stilte van mijn kamer luister ik ook naar mijn eigen levensverhaal. Speur ik naar mijn eigen geloven en twijfelen.

Lezend in de vele boeken die ik rondom mij heen mag koesteren, heb ik geluisterd naar de verhalen uit de geschiedenis en de traditie. Daar houd ik intens van.

In die verhalen en geschiedenissen heb ik de weg leren kennen waarop de mensen op zoek zijn naar God en God op zoek is naar de mensen. Die twee blijken elkaar op die weg te ontmoeten in de mens. Dat is een mysterieuze ontmoeting.

De theologie en de theoloog moeten opkomen voor de heilsbetekenis van het geloof in het leven van alle-dag van de gewone man en vrouw. Maar de theologie is zo'n wetenschap geworden dat je er hogere studies voor nodig hebt om alles een beetje te volgen. Hoe kan de wetenschappelijke theologie het geloof voeden van de gewone man en vrouw?

Dat kan volgens mij niet. Daarom zal het verhaal van de gewone man of vrouw, hun levenservaring, hun pijn en moeite, hun geloof en twijfel, hun vreugde en hun angst, het vertrekpunt moeten zijn van een theologie die het geloof voedt.

Als ik mij theoloog noem dan is dat omdat ik zal blijven proberen levens- en geloofsverhalen van gewone mannen en vrouwen, jongens en meisjes, kinderen en ouderen tot uitgangspunten te nemen van mijn spreken, preken en luisteren.

Daaraan heb ik mijn geloof gevoed en was ik bezig met theologie.

Wie de verhalen van kinderen, jongeren, ouderen, homoseksuele mannen en vrouwen ernstig neemt, die is niet bang voor feministische theologie, flikkertheologie, ervaringskatechese.

Integendeel. Hij zal zich daar als theoloog bij thuis voelen. Ook al moet hij of zij de wetenschappelijke theologie en de kerkelijke leer daarbij tussen haakjes plaatsen. De herwaardering van het verhalen vertellen in de theologie is mij goed van pas gekomen. De zaken waar het in het leven ten diepste om gaat kunnen alleen vertellenderwijs worden overgeleverd.

Wat is de waarheid van een dergelijk verhaal? Welke verhouding heeft de waarheid van een verhaal tot de waarheid van de theologische uitspraken of tot de waarheid van het verstandelijk inzicht?

Daar is oeverloos over te vertellen maar dat past niet in dit verhaal.

Het les geven en het preken hebben mij de liefde bijgebracht voor de verhalende theologie die het geloof voedt.

Over het lesgeven heb ik al genoeg verteld. Nu wil ik het hebben over mijn preken. Tot 1983 deed ik dat preken om de zoveel weken in de kerk van Mariaweide. Ook bij voorkomende vieringen, assistenties of op verzoek. Het preken van mij was versnipperd in de tijd. In 1983 werd pater Smout ziek. Hij was rector van de zusters in Reuver en deed daar elke dag en op zondag de mis.

De dominicanessen van Reuver vroegen mij om pater Smout te vervangen voor een gezongen mis met een preek op zondag.

Tegen de zin van de paters op Mariaweide heb ik dat verzoek ingewilligd. De medebroeders in Venlo waren niet voor een nieuwe verplichting om assistentie te verlenen. Zij vreesden dat ik dan als predikant en assistent van de paterskerk zou wegvallen.

Ik heb ben toegezegd dat ik Reuver erbij zou doen en dat mijn taak in Reuver geen afbreuk zou doen aan mijn predikbeurten in de kerk van Mariaweide.

Zo ging ik vanaf mei 1983 elke zondag om half negen de mis met preek verzorgen bij de zuster van Bethanie in Venlo en daarna om tien uur bij de dominicanessen in Reuver.

Een maal in de vijf weken ging ik dan nog voor in de kerk van Mariaweide om half twaalf tot het moment dat ik uit het concilie van het huis werd weggestemd.

Zo moest ik elke week een preek maken. Daardoor heb ik geleerd om te gaan met de lezingen van elke zondag en daarover verhalend te preken. Dat was een training die veel huiswerk met zich meebracht maar een werk dat ik ben gaan waarderen. De zusters en de gasten in de kapel waren een dankbaar gehoor. Tijdens de vakanties verving ik dan ook nog de pastoor van de Michael-parochie of van de St. Nicolaas in Venlo. Die preek was dan wel afgestemd op de parochianen van die kerken. Dat kondigde ik bij de zusters aan.

Huwelijks- en gezinsproblemen, kinderlast en kindervreugd, dat moesten de maagdelijke zusters voor lief nemen wat zij ook graag deden.

Bij het maken van mijn preken kwam ik de vraag tegen hoe zich de waarheid van mijn verhalende theologie verhoudt tot de waarheid van mijn eigen bestaan. Ik kon uit eigen ervaring vertellen. Omdat wij mensen in denken en voelen veel gemeenschappelijks hebben konden de hoorders over zichzelf horen en hun geloof voeden. Door het werken aan mijn preken deed ik dat zelf ook.

In de beginjaren gebruikte ik Kerugma of de Gewijde Rede. Dat zijn tijdschriften voor de prediking ten behoeve van de verkondigers. Maar al spoedig werden het verhalen uit de krant en tijdschriften en boeken; of gebeurtenissen die ik rond de lezingen van de zondag naar voren bracht.

Verhalen van mensen als het verhaal van God. Dat vind ik goed gevonden van Schillebeeckx. Als ik in de krant verhalen van mensen tegen kom die mij aanspreken dan knip ik die uit.

Op deze wijze prediken heeft wel tot gevolg dat je een preek nooit twee keer kunt houden voor het zelfde publiek. Zelfs niet om de drie jaar als de lezingen hetzelfde zijn. Een opmerkelijk verhaal blijft langer leven.

Zo is het maken van een preek voor mij elke week bidden en werken, mediteren en aan theologie doen die het geloof voedt. De enige die, zoals ik al zei, reden van bestaan heeft.

Vanaf 1983 heb ik zodoende het preken geleerd. Het is merkwaardig dat ik alle preken volledig moet uitschrijven. Terwijl ik les geven en een lezing houden met een paar aantekeningen bij de hand kan doen.

Voorgaan en preken doe ik graag. Het liefste zou ik dat doen in de kerk van Mariaweide. Dat verlangen is de aanleiding tot dit verhaal dat inmiddels een boek is geworden.

Bij de voorbereiding van het kapittel van 1989 heb ik mijn plannen voor de kerk van Mariaweide naar voor gebracht.

De kerk zou in Venlo een ruimte moeten worden waarin de mensen die geruisloos de kerk hebben verlaten een woord zouden horen dat hun geloof zou kunnen voeden. Bisschop Gijsen heeft m.i. de kerk in Limburg heel veel schade berokkend maar daarom het geloof niet uitgeblust.

Dat plan van mij zal wel een onvervulde wens blijven.

Omdat kerk en klooster in Venlo met elkaar verbonden zijn zal de meerderheid van de broeders niet willen dat er in onze kerk een ander geluid te horen is dan datgene wat in hun oren als de eeuwige waarheid klinkt.

Destijds is er een aparte rector benoemd voor de kerk. Dat was pater Roemer. Hij heeft de mogelijkheden in handen gehad om van de kerk iets te maken.

Ik ben nooit door het bestuur van de provincie betrokken bij het beleid van kerk en klooster. Behoudens de jaren dat ik in het huisconcilie zat. Hier moet ik mijzelf onder kritiek stellen. Waarom moest ik altijd in

de marge en buiten het klooster actief zijn. Ik ben altijd de weg gegaan die ik in dit verhaal heb beschreven. Al schrijvend ben ik tot de bevinding gekomen dat niemand op Mariaweide of in de provincie heeft geweten wat ik deed. Of maar vaag.

Iedere medebroeder had het te druk met zijn eigen werkzaamheden, net als ik. Zoals ik te weinig belangstelling kon opbrengen voor de werkzaamheden van anderen, zo hadden zij geen belangstelling voor wat ik aan het doen was.

Veel van wat ik deed was op het moment dat ik ermee bezig was beter om niet te vertellen. Dat zou maar gedonder gegeven hebben. Binnen de community heb ik van onweer mijn deel wel gehad.

Misschien had ik wat diplomatieker kunnen opereren. Dat zou ten koste zijn gegaan van mijn eigenheid. Ik zou mijn ziel hebben verloren.

Vooraf het niet meer deelnemen aan het koorgebied is een obstakel geweest voor het begrip van de anderen voor mij. Maar daar is nooit over gepraat. Nooit heeft een prior of iemand anders gevraagd waarom ik wegbleef uit het koor.

Vragen werden nooit gesteld, denk ik, om moeilijkheden te voorkomen. Angst voor ruzie hield dan de monden gesloten. Maar ik was toch zelf niet altijd zo zelfverzekerd en eigenwijs als ik overkwam. Ik liep bij alle veranderingen die buiten het klooster op mij afkwamen ook wel eens met de oren te klapperen.

Karl Derksen heeft tegen mij gezegd dat ik geen organisator ben. Dat geloof ik graag. Maar ik kan wel een steunpilaar van organisaties zijn. Want ik heb er in vele gezeten en ik zit er nog in verschillende. Als ik eenmaal ergens bij betrokken word dan kan ik er niet meer van loskomen. Dan ben ik niet meer weg te branden. Dat is volgens mij ook de reden dat ik altijd in Venlo bleef. Mijn eerste en enige benoeming.

Hier zit ik dan, in Venlo. Hier heb ik alles gedaan wat ik gedaan heb. Ik kon niet anders, wel beter. Dat zal dan gebeuren na 22 april 1991, dat betere. Ik word dan 65 jaar. De wijsheid komt toch met de jaren. Nou dan.

Venlo, februari 1991